Utrecht University Library
Partner in Science
Universiteit Utrecht

Epistola ad Mahumetem

https://hdl.handle.net/1874/276307

Pius papa ſecundus eloquẽtiſſimꝰ q̃ obiit
Anno·M·cccc·lxiiii·in Anchona·dū proficiſci
propoſuerit contra turcos·conpoſſuit ꝛc̃

PIus Epūs ſeruꝰ ſeruoꝝ dei Illuſtri
Mahumeti pn̄cipi turcorū Timorē
diui nois·et amorē·Scripturi ad te
aliq̃ pro tua ſalute et gloria·proqꝫ
cōi multarū gentiū conſolacōne et pace·Horta
mur ut benigne audias verba nr̄a·nec prius
dampnes q̄ꝫ iudices·nec prius iudices q̄ꝫ ſingu
la diligẽter intelligas·Accipe que ſcribimꝰ in
bonā ptē·ꝛ vſqꝫ in finē patienter audi·Si bona
ſūt que ſuademꝰ·amplectē·Sin mala·reſpue
ꝛ in ignem mitte·Neqꝫ idcirco epiſtolā reiciās
qꝛ xp̄iani hois eſt·ꝛ eius xp̄iani q̃ ceteris p̄eſt
Non eni te odio perſequimur·neqꝫ tuo inſidia
mur capiti q̄uis nr̄e religionis hoſtis exiſtas
et armis xp̄ianam vrgeas plebem·opibꝫ tuis
non tibi ſumꝰ infenſi·diligimꝰ iubente dn̄o ini
micos nr̄os·ꝛ pro pſecutoribꝫ nr̄is oramꝰ·Sa
pientibꝫ ꝛ inſipientibꝫ debitores ſumꝰ ꝛ omēs
cupimꝰ fieri ſaluos·Grecos·Latinos·Iudeos
Saracenos·oibus optamus bona·Sed ſcimꝰ
vera bona neminē aſſequi poſſe·q̇ ex̄ euāgeliū
degit·ꝛ a xp̄o dn̄o nr̄o eſt alienꝰ·Noli autē au
res claudē·ā oculos auertē·cū xp̄m nominamꝰ

quē mahumethea lex in qua natus es. ⁊ virū
ſcm̄. ⁊ ꝓphetā magnū. ⁊ virginis filiū. ⁊ mira
culis clarū dicūt. Multa tibi p eū ⁊ mariā bona
aduenient. ſi ei credideris ⁊ eius ſacris iniciari
volueris. Horreſces hec cum primū accipies
Sȝ audienda eſt tota lex. deinde iudiciū ꝓmen
dū. Audi quo tēdi⁹. Multa tibi ⁊ tuis ꝓgeni
toribȝ cū xp̄ianis bella fuerūt. Multus ſāguis
effuſus eſt. Multe vrbes delete. Sacre edes icē
ſe. Rapte virgines. Violate matrone. Vaſta
ti agri. Scelera ꝑpetrata ſūt. quecūqȝ in mentē
venire pn̄t. dū turcus ⁊ xp̄ianus vter impēt.
gladio contendit. Tibi vt fama. ⁊ opa ipa lo
quūtur ingens deſideriū eſt xp̄ianos ſub iugū
mittere. ⁊ impiū latini nois obtinē. Et ſūt for
taſſe q̄ hoc facile ſuadent. ⁊ oia tuis armis per
uia dicūt. ⁊ alij tuas vires amplificātes. xp̄ia
nas attenuāt. Alij in diuiſionibȝ ⁊ odijs que
gentē nrāȝ excedūt ſpē collocāt. Haud difficile
exiſtimātes eos vinci ab exteris poſſe. q̄ domi
diſſidēt. Nos nō ita ignarū te credi⁹ nrārū rerū
qn̄ ſcias q̄nta eſt xp̄iane gētis poñ. q̄ꝫ valida
hiſpania. q̄ꝫ bellicoſa gallia. q̄ꝫ populoſa ger
mania. q̄ꝫ fortis britania. q̄ꝫ audax polonia. q̄ꝫ
ſtrenua Hungaria. q̄ꝫ diues et animoſa et
bellicarum perita rerum ytalia. Sola hunga
ria diu ꝓgenitores tuos et teipſum fatigauit

Octuageſimū iam annū aduerſus hungaros
Turchorū ſigna ferūtur·et adhuc circa ſauū
ac danubiū herent · vna te gens tuaſqꝫ vires
agitat·q̄d facies ſi tibi cū ytalis·aut gallis ā
germaīs res fuit·āpliſſimis·⁊ robuſtiſſimis
populis .Fortaſſe ē q̄ dicat iuſtianū impato
rem .Conſtātinopoli ſedētem miſſo in ytaliam
Belliſario·cū parua manu militū pditā .Ro
mā ⁊ ēliqua loca vſqꝫ ad alpes recupaſſe · nec
te · Juſtiano minorē eē .Caue ne te fallāt adu
latores .Domeſtica regū ⁊ aſſidua peſtis ·faci
lem pn̄cipes magna de ſe loqn̄tibus aurē pre
ſtant · atqꝫ idcirco ſepe decipiūtur .Rarus eſt
qui nō ſe vero maiorē credat .Juſtianꝰ vniū
ſe grecie ⁊ illirici ⁊ aſie ⁊ libie dn̄s erat·et yta
liaꝫ nō acquiſiuit·ſed recens perditā ēcupauit
et a gothis gēte barbara non ab ytalis abſtu
lit·nōdum amor impij romani in mentibꝫ yta
lis refriguerat·neqꝫ vllus erat qui barbaricū
iugū equo aīo ferret·cuncti arma pro imperio
⁊ pro p̄ria magnis aīmis ſuſciperūt · nec tam
belliſarius ytalis libertatē reſtituit·ꝙ ytali ſu
um decus vēdicarūt .Tui progenitores nūꝙ
aut poſſiderunt ytaliam aut viderunt · nec tibi
ius vllū in ea eſt · ꝙ ſi pergas ytaliā inuadē
ſenties tibi cum viris bellū eſſe .Fatemur res
claras tui maiores egere · nec tua minora ſunt

opera· qui ꝯſtantinopolim expugnaſti· et pe
ram e regione Januenſium· coloniam et pelo
poneſum· magna ex parte in deditōnem acce
piſti· ⁊ in raſtia ⁊ in valachia non paucū ag̃
adeptus es· et ſepe tuos hoſtes fudiſti· et hoc
anno. Synopem vetuſtā vrbem metis eupato
ris patriam et eius tirānum cepiſti· et trapezu
nte direpta Nicolas eius et impatorem ī cap
tiuitatem abduxiſti. Et Johannem caſſanum
prelio congredi auſum ſuperaſti Magna hec
tibi videntur· nec nos parua dicimus At Juli9
ceſar cum de victoria pontica triumpharet in
curru· quo vehebatur hec verba iuſſit inſcribi
veni· vidi· vici· Jmbelles eas gentes et paruū
momenti exiſtimans quas pompeius paulo
an̄ domuerat· ⁊ tu hac eſtate ſupaſti. Alia eſt
ytaloꝝ natura· alie vires· alia ingenia· alij ai·
neſciūt ſubeſſe· qui ſoliti ſūt p̄eſſe· ⁊ nūc tota
ytalia armata eſt equis ⁊ hoībus plena nec
pecunia caret· q̄ neru9 belli dicit̄. Non pug̃bis
cōn feīas· aut ytaliā· aut hūgariam· aut aliā
in occidēti prouītiam ingreſſus· ferro hic res
gerit̄ · non aſiaticis ſudibus calibeus torax
pectora tegit· equi ſiml' ⁊ hoīes tecti pūgnāt·
ordiēs ſeruāt· nec vano metu pauēt Forcior
ſit ncc̄e ē ⁊ manu prōptior ⁊ aīo p̄ſtātior q̄ eos
loco depellat. Nec xp̄iana diſcidia deſiderio tuo

cōducere putes·aut in hijs confidas·vincē
tur criſtiani omnes ſi quando te audiant inte
riora criſtianitatis accedere·nec tu melius cri
ſtianorum paci conſulere potes q̄ꝫ validis et
magnis copijs criſtianitatem inuadens ceſſa
bunt priuata odia vbi publica ſenſerunt·et
coniunctis viribus aduerſus conmunem hoſ
tem arma ſumentur·Nec tu neceſſe arbitreris
ad propulſādas tuas incurſiones ad conpri
mendum tuum impetū tuaſqꝫ vires elidēdas
totam criſtianitatem vniendam eſſe·quod fa
temur difficile·Sed vna ex quatuor nacioni
bus ſatis fuerit ſuperqꝫ ſatis·tuas copias pro
fligare·Atqꝫ ut de alijs taceamus conplures
eſſe in tuo pallatio arbitrantur qui terrā yta
liam luſtrauerunt·et vires et ingenia noſcunt
ipſos audi atqꝫ interroga·An equari tuis vi
ribus ytalia poſſit·an vinci tuis armis an tuo
imperio ſubici·Plus negocij romanis fuit yta
liam acquirere·q̄ꝫ orbi reliquo frena imponē
dicet aliquis qꝫ ſupra tetigimꝰ inteſtina odia
que noſtram gentem exagitant·introitum ti
bi in ytaliam poſſe prebere·et ſi vnus princi
pum te excludat alterum incluſurū daturūqꝫ
aditū·Sūt diſſiones ſane et inimicicie et ſimul
tates inter ytalos plures et q̄ues et periculo
ſe et vtinā nō eſſent·Sed nullus eſt qui dn̄m

pati nō xpianū. velit oēs i fide orthodoxa mori volūt. Nulli aīm⁹ ē a religioē recedē. Nō hic i uenies. q̄ tui maiores apud grecos. qui conten dentibꝫ de imperio duob⁹. nunc vni. nunc alte ri minus potenti auxilia ministrauere. donec ambos eneruiatos et exhaustos eiecere. et sibi principatum arripuere. Alie sunt ytalie potē tie. alij regum oculi. Alia ciuitatum consilia ve netorum res publica sapientia diues. et auro cristo deuota. ut nostra fert opinio prius euē tetur funditus quam hostem religionis in yta liā patiat̄ intrare atqꝫ hec quidē p ſeſe qn̄do ſta tu eit. null̄ adiuta vicinis. tuas opes euertꝫ tā tū t̄ra mariqꝫ poteſt An florētine vrb magnificē tiā ignores. ꝛ vires ꝛ opes. ꝛ qn̄t⁹ ē i ea religi onis cult⁹. qn̄ta erga Jhesū reuerētia quātus amor. credis ne fieri poſſe vt hec ciuitas yta liam diuerſe religionis hominibus aperiri ſi nat. Sunt alie multe vrbes inſignes. multi principes clari et magni. Nichil de regno Si cilie dicimus q̄ armis hac tempeſtate concuti tur. non poſſumus multa nobis de illo pro mittere. Licet tamen hoc aſſerere q̄ quanq̄ duo reges de ipſo litigent et bello decertent maluerit tamen vterqꝫ regno priuari q̄ tuis auxilijs victoria potiri. q̄ ſi ad te alter con fugerit totius ytalie in ſe odia concitauerit In

gallia. Ciſalpina· que et ip̄a ps ē ytalie. Dux
mediolanenſis in armis excellit et potētia· par
regibus habetur. Nec parue ſūt ducis mūti
ne vires· aut genuenſis· qui liguribus preeſt
mari. Non contempendus ducis Sabandie
opulentus et validus in ytalia principatus
Adeſt marcio mantuanus. Sunt alij conplu
res vrbium domini· quibus nichil poteſt eſ
ſe moleſtius· q̄ nobilem. Italiam vane ſuper
ſtitionis ritu fedari. De nob̄ et Eccleſie roma
ne ciuitatibus et prouincijs tacemus· quādo
noſtram tibi profeſſionem haud ignotam eē
confidimus· quibus ſola cura eſt ſeruande et
ampliande fidei domini noſtri ihesu. Hec ſi ac
cepiſti ab alijs gaudemus· veritatem enim ac
cepiſti· Si minus· hortamur· hec diſcutias et
verum veſtiges· inuenies nichil nos eſſe men
titos· Non folium ſibille· ut quidam ayt· de
Euangelij pagina recitamus. Difficile eſt atq;
adeo difficile· ut impoſſibile dici queat· te tua
in lege permanentem voti conpotem fieri ſi
ut aiūt impium xp̄ianorū deſideras· dices q̄
plurimos tibi xp̄ianos ſbeſſe· et de rel̄iqs idem
ſperas· nō ē par racō· pauciſſimi ſb tuo impio
xp̄iani ſūt· qui ad veritatem ābulent Euāgelij
Omnes aliquo ſunt errore imbuti· q̄uis xp̄m
colāt Armeni Jacobite Maronei et alia qued

noia greci a Romane ecclesie vnitate aberant cū tu cōſtantinopolim inuaſiſti·neq; ad huc decretum florentinum acceperant ⁊ ī errore ſtabāt neq; de ſancto ſpiritu·neq; de purgatorio igne·conſona recte fidei ſentientes. Pauci·fortaſſe inopes veri xpiani·neceſſitate non voluntate tibi obediūt. At vrbes ytalie potentiſſiās nō ē tuū cogere validiores ſūt q̄ tuis queaut exercitibus ſupari. Noſti que tibi acciderunt cum Thaurinum inuaſiſti quod noſtra etas Belgradum vocat. Pauci cruce ſignati·innuērabiles tuas copias proſtrauerunt. Non eſt de ytalis ſperanda victoria quibus aduerſa fuit in hūgaris pugna. Quocirca vt eo tandē veniam⁹ quo nr̄a feſtinat oro·et id dicamus qd̄ ad ſcribendū ↄpulit·tuāq; gloriā et tuā ſalutē tibi deniq; oñdam⁹. Adhibe hijs paucis aīm. Si vis int̄ xpianos tuū impiū propagare et nomē tuū q̄ glorioſū efficē·nō auro·nō armis non exc̄itib;·nō claſſibus opus eſt. Parua res oīm quī hodie viuūt·maximū ⁊ potentiſſimū ⁊ clariſſimū te reddē pōt. Queris q̄ ſit·nō eſt inuētu difficil̄ neq; ꝓcul q̄renda·vbiq; gentiū repit̄·id eſt aq̄ pauxillū·quo baptizeis ⁊ ad xpianoꝝ ſacra te cōferas ⁊ credas euangelio. Hec ſi feceris·nō erit in orbe pn̄ceps quī te gloria ſuperet·aut equare potentia valeat

Nos te grecoꝝ ⁊ orientis impatorē appellabiꝰ
⁊ quod mō vi occupas ⁊ cū iniuria tenes poſ
ſidebis iure. xp̄iani te oēs venerabūtur ⁊ ſuaꝝ
litiū Judicem faciēt. Oppreſſi vndiqꝫ ad te ve
luti cōe pfugiū ↄfugiēt. ex toto fere orbe ad
te prouocabiť. multi ſponte ſua ſeſe tibi ſubici
ent tribunālia tua ſequētur ⁊ tributa pſtabunt
Licebit tibi ſurgētes extinguē tirānides. iuua
re bonos. oppugnaē malos. nec romana eccl̄ia
te arguet recta via vadētem. Eadē erit erga te
caritas p̄me ſedis. que in ceteros reges. ⁊ tan
to maior qn̄to eris ipē ſublimior. Facile hoc pa
cto ſine ſanguine ſine armis multa poteris nā
tiſci regna. vladiſlaus lituanie princeps vitul
di frater. cū aſpiraret ad regnū Polonie. eēt
qꝫ infidelis. ut voti ſui cōpos fieret. xp̄ianus ef
fectus eſt. ⁊ regnū obtinuit. cuius nūc filius
Caſimirus regnat. alter filius. qui etiā apud
hūgaros regnauit in bello cōtra genitorē tuum
geſto ſupatus occubuit. Quid veris de te fiet
xp̄ianis initiato ſacris. Magnꝰ erit ad te con
curſus. ⁊ felicitatis genꝰ exiſtimabiť inť ſubie
ctos tuos ānumerari. Quippe ut arbitramur
ſi xp̄ianus fuiſſes mortuo Ladiſlao hungarie
ac bohemie rege. nemo preť te ſua regna fuiſſꝫ
adeptus. Sperafſent hūgari poſt diuťna bel
loꝝ mala ſub tuo regimīe pacē et illos bohemī

ſecutā fuiſſent. Sꝫ cū eſſes nr̄e religiōis hoſtis
elegerūt hūgari viri fortes et fideliſſimi. religio
nē potiꝰ cū bello retinē q̄ ea pdita pacē ꝯſequi
Quot ſūt in epiro ī peloponeſo. in macedonia
ī reliq̄ grecia. ī dalmatia. ī inſul̄ Egei Carpacij
ꝛ Jonij maris. q̄ tuū impiū non alia de cā refu
giūt. n̄ q̄ alienꝰ es a xp̄i ritu. ꝛ hij mō ad nos.
mō ad alios recurrūt Opēq; petūt extrema oia
ſbituri. priuſq̄ te circūciſū et alienigenā. dn̄m
ferāt. ꝛ nos eos aliqn̄ argēto. aliqn̄ frumēto
aliqn̄ ēbꝫ alijs ſubleuaꝰ. Qd̄ ſi baptizatꝰ eēs ꝛ
nobiſcū ābulaēs ī domo dn̄i cū cōſenſu. nec illi
tuū impiū tanto tp̄e formidarent nec nos eis
aduerſus te ferremus opē. Sed tuū potiꝰ bra
chiū in eos imploraremꝰ. qui iura ecclie roma
ne nōnūq̄ vſurpāt ꝛ con̄ mr̄em ſuā cornua eri
gūt. Et ſicut nr̄i an̄ceſſores. Stephanꝰ. adria
nus. leo aduerſus haeſtulphū et deſideriū gē
tis lōgobarde reges pipinū ꝛ karolū magnū
accerſinerūt. ꝛ liberati de manu tirānica impiū a
grecis ad ipōs liberatorēs trāſtulerūt. Ita ꝛ nos
in ecclie neccitatibꝫ tuo pſidio vteremur. ꝛ vi
cem reddēmus accepti bn̄ficij. O q̄nta eēt ha
būdantia pacis. q̄nta xp̄iane plebꝭ exultacio.
q̄nta iubilacio in oī terra. rediret auguſti tem
pora. Et que poete vocant Aurea ſecula reno
uarentur. Habitaret pardus cum agno. et

vitulus cũ leone. Gladij vertẽntur in falces: i vomeres ac ligones rediret omẽ ferrũ. excole rẽtur agri. euelleret aſpa dum⁹. terra niteſce ret. vici reparẽtur. ⁊ vrbes reſurgerẽt. templa deo ſacrata q̄ ceciderũt emergerẽt. colapſa mo naſteria ⁊ plena viris religioſis diuinis omnia laudib; pſonarẽt. O quãta tibi redũdaret feli citas q̄ ad eṫni paſtoris ouile cũctas redegeris oues. O quantũ te omẽs amarẽt obſeruarẽt extollerẽt. quũ cõis oĩm pacis ⁊ ſalutis fuiſſes auctor. Dicet aliq̄s. hãc pacẽ hanc vnionem hãc ꝯmunẽ leticiã. haberi poſſe ſub tua lege Errat qui hoc cenſet. multos reges. multos po pulos vnitos eẽ oportet. priuſq̄ tuã legẽ. Vbi q; diſſeminnes. nec ſi vnias corpa vnies aĩos ſciũt xp̄iani ſuã legẽ ſanctã eſſe ⁊ verã et ſalu tarẽ. nec dimoueri ab ea poſſunt. q̄uis aliqui aut libidine ducti. aut auaritia tracti. aut vo luptati illecti. aut metu mortis attoniti. ã cruci atu ſupati. nonnũq̄ circũcidanẽ. et in tuos ri tus ꝯcedãt. quoꝝ ſi corda poſſes inſpicere. In telligẽs nemiẽ; eſſe qui libenẽ ꝯſultoq; receſſe rit ab euãgelio. Oſtendim⁹ ſup̄ q̄tum precel lant xp̄iane gentis vires. Et q̄ difficile ſit. tot nacõnes xp̄m colẽtes euĩncere. Non eſt q̄ pa cem ſperes ſub lege Mahumethea. in qua nõ eſt ſalus. difficultates expimentis ipẽ vides q̄

et ſi multis xpianis hijs q; oino non veris im
pas. minime tñ eis tuam legem pſuadere potes
minus pſuadebit veris. Que nõ in argumẽta
cionib; rõnum. ſ; in ſolo ferro fundata eſt. et
que vincẽ diſputãdo non ſperat. ⁊ vinci formi
dat. Non ſũt xpiani. q̃ vl bello ſuperari poſſint.
vl diſputacõib; decipi qñdo ⁊ armis excellunt
et rõib; munitiſſimi ſũt non ſolum diuine ſcri
pture. ſ; etiã philoſophice. Impoſſibile eſt ſb
lege mahumethea vnionẽ fieri. ſub xpiana fa
cile fieri põt. Et id mag ex parte in tua volũta
te ɔſiſtit. Tu vnus ſi annuas. turchi omnes
ãnuent. Nec Siri aut egiptij aut arabes. ã libi
es aduerſabũtur. tecũ q̃cquid eſt intra helleſ
pontũ ⁊ Euphratẽ ⁊ q̃cquid poſſides in euro
pa ɔuertetur. Quid faciet baculus egiptiorũ
arundineus qñ xpianũ te viderit effectũ. Quid
imbellis arabs. quid nudus aſſer. oibus hijs
Ethiopes imminẽt pbr̃o Johãni parẽtes. qui
xpianus eſt nõ poterũt ⁊ illis ⁊ reliqs xpiais
obſiſtere Nili curſũ retinẽ pñt ethiopes. ⁊ con
gregatã aquã dimittẽ que rumpat aggeres
Et totã inundet egiptũ. atq; ſubmerg; cũ ſidꝰ
apparet arcturi hiſpani ⁊ ſiculi facile maurita
nã inuadũt ⁊ cathalani cũ genuenſib;. Scis
qñtũ valeãt occidue claſſes. ⁊ qñtus ẽ terror l̃
tirijs vl alexandrinis vl ceteris orientalibus

qn̄ xp̄iane triremes ad eos nauigāt. Tua cer
te auctoritas et aīmi magnitudo et in bellis feli
citas. apud omēs āmiracōi eſt. qui mahume
theam ſequūtur legem. Quod ſi te nobis adiū
geres. breui totus oriens reūteť ad xp̄m. vna
tantū volūtas pacare orbem pōt. Et ea tua eſt
Si ad baptiſmi grām ſe ↄuertat. In te eſt cru
delibꝫ bellis imponē finem. Et tn̄ p̄ reſtare mōꝛ
libꝫ bonū qn̄tū effari nō poſſu⁹. Queret aliq̄s
quō quieſcet orbis. turcis ad xp̄m ↄuerſis. qn̄
nec ipi xp̄iani inť ſe ↄcordes exiſtūt. et multa
p̄ ytaliam. germaniā. galliā. ⁊ reliq̄s ꝓuīcias
deſeuiūt bella. Diximꝰ diſcedere inť ſe concor
des exiſtūt. Et multa p̄ ytaliam. germaniā. gal
liā nr̄e gentis hoīes. nō negamus. ⁊ pluribꝰ
in locis ferro ↄtenditur diuino olim ↄſilio ſub
octauiano ꝓpter reuerentiā ſaluatoris q̄ tunc
ſecūdū carnem natus eſt. ea pax in orbe fuit
que nec antea nec poſtea viſa eſt. Difficile eſt
et ꝓpe modū impoſſibile quieſcē in terris oīa
vbi hoīes ſūt affectibus ſubiecti reprobis. Illū
ambicō exagitat. hūc cupiditas trahit. libido
aliū impellit. multa eſt inť mōꝛtales belli mateia
ſꝫ non ſūt tam atrocia. inť xp̄ianos prelia q̄
inť turcos ⁊ xp̄ianos. Xp̄ianos cū xp̄iano de
agri poſſeſſione de regno. de impio. de gloria
ↄtendit. cum turco de religione. de libertate. de

vita·inter xp̄ianos q̄ bello vincuntur positis ar
mis nec vitam nec libertatē amittūt. Et multis
eē primoīa dimittūtur·pn̄cipes impio priuāt̄
Inferiores dn̄m mutāt·reliq̄ tenēt. In plijs q̄
gerūtur ā cū turcis ā cū Sarraceis·q̄ succūbūt
si vitā nō amittūt·ī s̄uitutē redigūtur. Et mul
ti etiā religioni renūciare cogūtur. Hec acerbiſ
ſima sūt ꝛ imanissima bella·q̄ si tollant̄ qđ i te
situ eē mōstrauim⁹·pax maxiā exorit̄ ꝛ vniuer
sal̄ quies. Non sūt reliqua bella huic ꝯpata fa
ciem quodāmō pacis hn̄t ꝛ ocij·nec illa tam
multa erūt qn̄ vnus assit q̄ solo nutu cōpescē
possit iniurias·qualit̄ te futurū nō ambigim⁹
si cū tua potentia xp̄ianus efficiaris. Videsne
qn̄tū tibi laudis affert baptismi lauachrū·qn̄
tum cū xp̄o sublimis ꝛ ꝯspicuus reddeis. Quis
prohibet aquā? quid metuis? Voces fortasse
aulicoꝝ times tuoꝝ·quoꝝ nō dubitam⁹ dictu
ros tibi aliquos·q̄d cogitas·quid agis? quoꝛ
sum te tua voluntas trahit? Vis baptizari vis
xp̄ian⁹ fieri. Nescis qđ piculū addis omēs te
turci deserēt·ꝛ vbi existiās fieri magn⁹ fies nul
lus·ꝛ turc⁹ natus·turcos deseres·inter turcoſ
creuisti·eoꝝ te man⁹ extulit·turci asiā ꝛ gre
ciā iubernāt·turci exercitib⁹ presūt·q̄ sil' mīnā
famam tue mutacōnis acceperīt e vestigio sum
ptis armis te deiecto·impatorē aliū sufficient

tu undus ⁊ expulſus ſi euaſeris apud xp̄ianos mendicabis panē. nam q̄s turcus eſt quē ſue religiois peniteat. moriemur omnes prius q̄ nr̄i ꝯplete iugū excutiam⁹. Non ſūt parua q̄ iſti obiciūt. adhibenda eſt ⁊ huic parti medela. quā nemo te ip̄o meli⁹ inuenerit. noſti tuos hoīes ⁊ quibus ꝓuīcias ꝯmiſeris. nō ignoꝛās qn̄ta ſit cuiq; fides. ⁊ quis aīmus. non te latet nō fit ſine piculo magnū facinus ⁊ meoꝛabile vilia ſūt que paruo emūtur. Diligētia hic ⁊ labore opus eſt. ꝑueſtiganda ſūt amicoꝝ cōſilia noſcenda ſubditoꝝ ingenia. ⁊ hijs vtendū ē quos fidos ⁊ prudētes videris. Seruiūt tibi nō pauci ex xp̄ianis nati. qui q̄uis circūciſi ſunt non tn̄ xp̄ianū nomē oderunt. hijs exercitus. hijs p̄fecturas reddē potes. quū tui ſint amantiſſimi. ⁊ ita regnū ordinare. vt qn̄ velis p̄ſto ſint oīa. tui ſubditi magna ex parte greci ſunt ⁊ armeni vt dixim⁹ Jacobite. qui ⁊ ſi aliquot erroris hn̄t xp̄iano tn̄ noīe cenſent̄. nec aliud magis cupiūt q̄ te ſimilē eis eſſe. ⁊ illū deū colere quē colūt. ipi ſperarēt meliori eē loco futuros qui nūc mancipia q̄ viliſſima ſūt. tributa exſoluūt grauia. iniurijs aſſitiūtur quotidianis. ad bellū ducūtur inuiti. ⁊ inermes cedib; exponūtur. p̄uantur liberis ⁊ vxorib;. miſerrima res eſt poſt q̄ filios educauerūt eos pdūt

rapiūtur in palaciū pueri·circūcidūtur ⁊ ma
humetheis ritib; imbuūtur· vident infelices
pētes non mō corpa liberoꝝ verū aīas etiā ire
pditum·⁊ angustiati int̄ tot calamitates plo
rare non pn̄t·maiora mala timētes.Nemo ho
rū te diligit·neq; ei natura fert ut eos amem⁹
a quib; patimur mala·q̄ si te xp̄ianum cerne
rent mirū inmodū diligerēt·felicitatē tuā cu
perēt ⁊ oībus studijs tuā gloriā q̄rerent·⁊ fili
os ſuos et ſeipōs q̄ libentiſſime tibi donarent
magna eſt hoꝝ multitudo·⁊ p ſua religione cō
ſtantia.Qd ſi prudēter eos tractaueris·michil
tibi de religione turcoꝝ verendū erit· qui me
dios int̄ xp̄ianos ſeſe vidētes tue pocius volū
tati ꝯſentient fortunas ⁊ digtates ſeruatuī q̄
mortis piculo ſe ſubiciant.Non ſuadem⁹ rē no
uam aut inſuetā·tritum eſt iter qd oñdimus
Multi hoc et magni reges ingreſſi ſunt apud
francos·⁊ gentil·ex ydolatra xp̄ian⁹ effectus
eſt Clodoneus ⁊ ſimul cū eo regni procēs bap
tizari nō recuſarūt· apud hūgaros Stephā
nus nr̄is iniciatus ſacris oēm illam gentē xp̄o
acquiſiuit·apud veſogotos q̄ lōgo tpe in hiſ
pania regnauerīt·⁊ vſq; in hec tpa eiuſte gētis
ſāguīs impat·Ricard⁹ lemugildi fili⁹ ſuadēte
leādro Jſpalenſi epō·arriane renūciauit hēſi
et cum oī gente ſua catholicā fidē ꝯplexus eſt

apud longobardos agilphus ſuaſu coniugis
Theudelinde reliqt ydola. et cum omni populo
xpiane ſeſe legi ſubiecit. Apud hyberos q̄ ſūt
in aſia impante cōſtantino maiore. Rex gētis
cū ɔiuge. et omni nobilitate atq; plebe. ad pre
dicacōnem vnius captiue mulieris relicta ydo
lorū inſania baptizatus eſt. Sed quid moramur
et nō exemplū illud adducim⁹. qd oīm ē maxi
mū. ɔſtantinus ipē impator ac monarcha viā
apuit. q̄ tu et tui ſimiles ingredi abſq; vlla cū
ctacōne. poſſetis. oēs qui eū preceſſerāt impa
tores excepto. Philippo gentiles fuē. Jouem.
Mercuriū. appolinē. herculē et alia que ſūt mō
ſtruoſa noīa. tanq̄ deos colebant. Senatui. et
omī romano populo. ſtulticia. xpus erat. Pro
ponebantur paſſim edicta que xpianos ɔpre
hendi iubebāt. et niſi ſacrificarēt ydolis crude
lib; modis interficī. nil vilius erat noīe xpia
no. Infame gen⁹ et maleficū habebatur. omniū
qui xpo crederēt ſub nerone. Sub domiciano
ſub dyocletiano crudeliſſima i xpianos deſeuit
pſecucō ac ɔſtantinus acceptis impij faſtibus
poſtq̄ pſuaſus eſt a Siluestro pdeceſſore nr̄o
in ſimulachris demonia coli. Et vnū tantū deū
eſſe. cū pre. et. ſpū ſancto xpm ihm. et in euāge
lica tantūmō lege ſalutē inueniri. nō eſt cūcta
tus. xpi fidē amplecti. non dixit. ſenatus michi

adūſus eēt·reſiſtet ꝑplus·copiarū duces alie
nabūtur·impio deiciar. Sꝫ alto aīo iactās ī deo
ſpē ſuā edidit q̄ publice xp̄m coli iuſſit ⁊ eā fidē
teneri ab oībꝫ impio ſbiectis·quā btī Apli Pe
trus ⁊ Paulꝰ romaīs tradidiſſent·nec ꝑteā
ſiniſtri aliqd̓ ſibi accīdit. Sꝫ tunc potiſſimū ex
cellēs ⁊ glorioſus euaſit cū In vexillꝭ ſuis Crux
dn̄i ihū apposita reſplēduit. Viderat ꝑ quietē
ī aere ſignū crucis·⁊ vocē audierat dicentē·ī
hoc ꝯſtātine vīce paruit vexilla crucis erexit cī
uilibꝫ bellꝭ finē impoſuit·ſupauit hoſtes barba
ros afflixit·īperiū āpliauit·pacē ſbditis dedit
eccīas aperuit·cōſilia ſacerdotū celebrauit·here
ſes eliminauit·lucē quā accepat ab euāgelio cū
ctis gētibꝫ ꝯicauit Magfic̄ꝰ ⁊ excelſus ſup oēs
Ceſares īuētus·grecis ⁊ latinis nr̄is celebratꝰ
Impauit ānos ſup̄ triginta ſedē impij apud bi
zantiū erexit. Et āpliatis ciuitatis meībꝫ·mul
tis qꝫ tū publicis tū ꝑuatis edificijs magfice
ꝯſtructis de ſuo noīe ꝯſtātinopoli appellauit·⁊
plenꝰ dieꝝ apud nicomediā edito teſtamēto
ī quo filios ipij ſucceſſoēs ēliqt ut xp̄ianū decꝫ
ſacramētis eccīe ēceptis·e vita deceſſit·q̄d erat
ꝙ ille āplius ī t̄ra poſſꝫ optaē ipio potitꝰ ē oīm
maxia vita ei ⁊ lōga fuit ⁊ pauc̄ obnoxia mo
bis·īimicos hūliatos vidit ⁊ qd̓ hoībꝫ dulciſſi
mū eē ſolꝫ hēdes āpliſſiē fortune filios dimiſit

Nec alienū fuerit tātū imꝑatorē qui xp̄ianam fidē tātoꝑe ampliauerit in alio ſeculo· cū xp̄o regnare vt eſt credē· cui ſeruiuit in hoc dum viueret· Quod ſi oībus q̄ p̄riam auxerint· Ju uerint· defenderint certū eſt eē in celū diffinitū locū in quo bt̄i euo ſempit̄no fruant̄· ſic ph̄i doctiſſimi tradiderūt· multo id certius de illis ſperandū eſt· qui ꝑ lege dn̄i vel ſeruanda vel augenda ſūmis ſtudijs ↄtenderūt· ſicut de cō ſtantino oñſum eſt· quē ſicut in terra felicem fuiſſe didicim⁹· Jta ⁊ in celo beatū credimus Eadē procul dubio euētuā tibi eſſe ↄfidimus ſi nobiſcū ſapiens xp̄m colas· ⁊ magnū ↄſtanti nū imiteris· quēadmod romani cū ſuo impa tore xp̄iani ſūt effecti· Jta ⁊ turci vna tecū ba ptizabūtur· eritq; tuū regnū ſup oīa que ſunt in orbe· ⁊ nomē tuū nulla ſilebit etas· Latine te lr̄e ⁊ grece· ⁊ barbē· celebrabūt nemo inter mōrles erit· qui te potentia aut gloria p̄cedat Magna ſunt hec q̄ promittim⁹· maiora que ſe quūtur· de regno· de potentia huius ſeculi· de gloria humana· ſum⁹ locuti· Caduca hec ⁊ in certa ſūt ⁊ fluxa· omēs morimur· oīa nata oc cidūt· ⁊ omia orta ſeneſcūt breuis eſt humāē proſperitatis curſus· cito regnū deficit· nulla potentia longa eſt· Gloria quoq; clari nomis q̄uis de maximis reb; diu pſeueret· finitur tn̄ aliqn̄· et cū tp̄e deficit· michil eſt int̄ mōrles

nō mortale cōterit oīa tempꝰ Iſto duret per
multa ſecula nomē. Que dulcedo poſt obitum
laudis. aut damnatus eſt homo in altera vita
⁊ nichil ei ꝑdeſt fama q̄ remanſit. aut ſaluatꝰ
eſt ⁊ ea nō eget. btitudine donatus eterna. q̄
oī ex parte pleniſſima eſt. Filios ac nepotes p̄
clara maiorū noīa iuuāt ⁊ nobis qꝫ dū viuimꝰ
dulce eſt talē hereditatē poſſe relinquē. q̄ ſit
poſteritati ſolaciū. Eſt id quid aliquo mō bo
nū ſꝫ meliora querēda ſūt ⁊ ſtabilia bona. que
nrā ſint neqꝫ vnq̄ nos deſerant. Philoſophi
quos pipatheticos vocauit antiq̄tas. tria bo
noꝝ gn̄a poſuerūt. Et alia eſſe aī dixerūt. alia
corpis. alia externa. Stoyci ea dūtaxat bona
exiſtimarūt q̄ aim excolerēt. Hoc facit iuſticia
prudētia. moderatio. fortitudo. ⁊ q̄ ſunt alie in
aīo dotes. egregiā corpis formā roboris multi
tudinē nobilitatē clientelas opes. int̄ bona nō
acceperūt. q̄ neqꝫ ſūt in ptāte nrā neqꝫ poſſeſ
ſori felicitatem preſtant. Sed neqꝫ ille q̄tuor
virtutes que principales exiſtimātur trāquil
lam homī mentem reddūt niſi adiuuant alie
tres quas theologicas appellāt et in aimo ſite
ſūt. ſpes fides caritas. triſtis eſt ⁊ in anxietate
moratꝛ. ⁊ torpet ⁊ angitur ⁊ nl boni opatur qui
ſpe future vite ꝑuatus eſt. Sine fide impoſſibi
le eſt placare deo q̄ eſt vltimū hois bonū ⁊ finis
in quem tendimꝰ. Caritas dīno amore feruet

curioſa eſt aīe noſtre et ꝑrimo cōſulit · quem
iubet lex vt tanq̄ noſipōs diligamus. Si ergo
animi bona cupim⁹ · et moralibus virtutibus
opus eſt et theologicis · neq; in hijs vlla eſt
nobis cū tua lege ɔtentio. Alia ſūt in quibus
diſcrepamus · ffatebitur tua lex · ⁊ vitam eter
nam in altero ſeculo repiri · ⁊ in hijs itinerib⁹
ad eū puemiri · dicet ffidem neceſſariā eē · verū
nō eam fidem quā nos recipim⁹ amplectetur
Laudabit caritatē · ſ; alia eius officia dicet · q̄
xpianus · ſine ſpe nō poſſe bene hoi eē fatebitur
ſ; ſpei finē lōge diuſum a nrō recipiet · pax erit
in noibus · bellū in reb⁹. ffateſcat hec nūc ɔten
tio · ⁊ quomō vera et et̄na bona · ex fide xpi ɔſe
qui poſſis · et aīe tue ɔſulere · que immōrlis eſt
oſtēdam⁹ · Et ſi enī hui⁹ ſeculi que dicūt bona
ɔcupiſcis · et inter mōrles magnus videri vis
nō tn̄ aīe tue oblitū te credim⁹ · nec ex illorum
numero cenſem⁹ · q̄ cū epicuro ⁊ alijs q̄buſdā
delirātib⁹ phis · exigui aīam ſimul cū corpe
putauerūt · nec rurſus te ſine deo eſſe cēſemus
ſic olim de calleēis i hiſpania traditū ē q̄ nullū
colebant deū · Et de pitagora quem ferūt dice
re ſolitū eē nō liquere ſibi an deus aliquis eēt
Que diſputacō a deo impia iudicata eſt. vt ab
athenienſibus auctor eius eiectus ſit · Et libri i
quibus ea ɔtinebaᵗ exuſti Poſſidoni⁹ ſcripſit

Epicuru̅ michil de deo ſenſiſſe· ſꝫ ea que de dijs
locutus eſt inuidie depellende ca̅ dixiſſe. Stulto
ru̅ hec eſt aſſertio ſicut in ꝓpheta legim⁹ · dixit
inſipie̅s in corde ſuo no̅ eſt deus. Dauid equide̅
te adeo rude̅ exiſtimam⁹· ut celu̅ credas recto
re care̅· ꝛ hanc pulcherrima̅ mu̅di machina̅
caſu emerſiſſe· et oi̅a fieri fortuito. Sꝫ arbitra
mur te deu̅ nr̅m co̅fiteri· et in eu̅ crede̅ qui celu̅
creauit ꝛ terra̅ ꝛ oi̅a que in eis ſu̅t. Et ꝙ que
creauit no̅ negligit· nec te ignorare cenſemus
incorruptibiles ee̅ ai̅as hoi̅m· ꝛ cum e nr̅is cor
poribꝫ migrant in alias regiones tra̅sferri ꝛ bo
nas leta ſortiri loca· malas ad ſupplicia̅ rapi
ꝙ non ſolu̅ in eua̅gelio nr̅o ſcriptu̅ eſt et in ꝓ
phetis. Sꝫ tua quoqꝫ lex ide̅ docet· ꝙuis in hoc
mu̅do tpalia que puta̅tur bona caſu quodam
fortuito euenire no̅ recte arbitrat̅. Socrates ꝛ
plato ꝛ ariſtoteles ph̅oꝝ pri̅cipes· de mu̅di re
gie· de immo̅rlitate ai̅aru̅· de deo eade̅ credide
ru̅t q̅ xp̅iani· ꝙuis aliq̅ noue legis archana q̅
nondu̅ edita erant ignorauerunt Platonis in
ep̅lis hec verba legu̅tur. Credendu̅ eſt autem
ſemp veteribꝫ ſacriſqꝫ ſermonibꝫ nobis aſſe
rentibꝫ aiaꝫ ee̅ immo̅rle̅· iudices qꝫ hr̅e ac pe̅as
dare maxi̅as cu̅ a corpe fuerit ſepata· qd̅ intelli
gendu̅ cu̅ male vixerit. No̅ e̅ hic loc⁹ apud te
alti⁹ examina̅d⁹ q̅ ꝓ tua lege deu̅ ee̅ intelligis

quī oīa videt· et oīa iudicat· ⁊ aīas corpea mo
le solutas· ꝓ suis opib⁹ in alio seculo· ł p̄mia
recepturas ł supplicia· nō dubitas· Que cū ita
ſint· ſtultū cognoſcis terrenis rebꝫ ita aliquē
inherere· vt celeſtia negligat· et dū corpori ſtu
det aīam perdat· Breue eſt omne qđ viuim⁹
euū· etiam ſi Mathuſalem· aut Neſtoris ānos
poſſumus attingere· quicq̄d eternitati ꝯpatur
momētaneū eſt· Quotus hodie repitur qui cē
teſimū videat autūpnū· Quotus qui octogeſi
mū impleat ānū· Vita hoīs· vt inquit ꝓpheta
in ipis ſeptuaginta āniſ in potētatibus· aliqn̄
ad octuaginta ꝓtēditur· vlterius labor ⁊ dolor
Quotus iteꝝ ex eis qui naſcuntur ad pfectam
puadit etatē· q̄ꝫ multi moriūtur infātes· quot
pueros extinguūt morbi· pauciſſimi iuuētutē
ſupant· Anguſtiſſima eſt vita hoīs· et incerta
mille inſtant in omēs horas picula mille mor
tis fauces vite nr̄e inſidiātur· minima res cur
ſum nr̄m interumpit Alieno hic arbitrio ſum⁹
vocat nos deus qn̄ vult· ⁊ vbi vult· ⁊ cū mini
me credim⁹ tūc cītamur· pemptoria monitio
eſt nec licet ꝓuocare aut cōtra niti· parendū
eſt altiſſimo dn̄o ⁊ villicacōis racō reddēda
Sapiūt qui ita vitā inſtituūt· Vt vocati alacri
animo abeant ⁊ corā iudice qui nichil ignorat
impauidi ꝯſiſtāt· in die illa tremēda et amara
valde· in qua nichil amplius mereri licet ⁊ oīs

ſpes ac metus ex hȳs q̄ acta ſūt pendȝ nec ſup
plicare iuuat neqȝ negare. Eſt igit̄ de aia curā
dum que poſt hāc vitā aliā habȝ vitā. in qua
vl̄ dolet vl̄ gaudet. Quid prodeſt homi ſi vni
uerſum mundū lucretur inquit in euangelio
dn̄s. aīme vero ſue detrimentū paciatur. aut
quam cōmutacōnem dabit homo ꝓ aīma ſua
hac viuim⁹. hac ſapim⁹ hac deo ſimiles ſum⁹
hec melior ps nr̄i ē rebȝ oībȝ p̄cioſior. hec dimiſ
ſo corpe ī alias regioēs ingredit̄. corp⁹ in t̄ra
iacȝ. ꝛ ī puluerē ꝯuertit̄. Et vſqȝ ad vltimū ma
ximūqȝ iudiciū ſēſu carebit. tūc vero ꝓ meritis
q̄ illi cū aia fuē coīa vl̄ ad gloriā vl̄ ad penā re
ſurget. Quid nino ꝓdeſt late p aſiam impaſſe.
Quid ſemiramidi. q̄d dioniſio. q̄d herculi ad
indos vſqȝ penetraſſe. q̄d ydanthirſo Scithie
atqȝ aſie iugū impoſuiſſe. Quid nabuchodono
ſor ad gades vſqȝ prexiſſe. q̄d oſiridi dimiſſa
egipto p ſiriam ꝛ aſiā in traciā duxiſſe copias
q̄d agamēnom Iliū exuſiſſe. quid Ciro pſarū
impiū ꝯſtituiſſe. Quid alexādro magno illud
euētiſſe. ꝛ vſqȝ ad hiſpaſim ī orientē. et ad Ja
xartē fluuiū ſeptētrionē verſus arma tuliſſe.
q̄d hānibali ytaliā vexaſſe. q̄d ſcipionibȝ car
taginē deleuiſſe. Quid ponpeyo oriētales reges
debellaſſe. Quid iulio ceſari ſubacta gallia Ro
manū impiū inuaſiſſe. q̄d hunoꝝ regi athile
pānomiaqȝ poſita Aquileā in ytaliā ſubuētiſſe

Quid tamerlano tot aſie ſyrieqꝫ vrbes incen
diſſe·atqꝫ auū tuū prelio ſupaſſe· Quid geni
tori tuo amirati·ſepe de grecis·ſepe de hūgaris
triūphaſſe· Quid ceteris regibꝫ atqꝫ impato
ribꝫ res magnas ⁊ claras geſſiſſe ꝓdeſt·ſi abſ
qꝫ cognicōne veri dei mortui ſūt· Et nūc eorum
aīe apud inferos cruciātur·laudātur hic·et
ardēt illic· Que fame voluptas in cruciatu eſſe
pōt· Que dulcedo glorie in doloribꝫ·dura vox
eſt eorū qui vel in tauro phalaridis btītudinē
eē dicūt· Non bn̄ cohabitāt dolor ac voluptas
nec vllus eſt in felicitate meror· In celo plena
felicitas eſt·apud inferos plena miſeria·cum
eo ventū eſt nichil iuuat gloria q̄ preceſſit·et
fama ſeculi· Studendū igit̄ eſt·ut poſt obitum
qui p omēs ſe horas infert·certus et incertus
aīabus nr̄is bene cōſulam9· Preueniēdus eſt
pijs opibus dies mortis·⁊ omēs actus noſtri
ita dirigendi ut deo placeam9· Ipē eſt ei finis
oīm ⁊ ſūmū bonū·ad qđ aſpiram9 ⁊ ipa btītu
do cuius cupiditas oībus mōrlib9 ineſt· Que
rendū eſt iter ad eā· Id recta fides oñdit·et
opatio iuſticie·quia nec iuſticia ſine fide nec
fides ſine iuſticia ſufficit· Iuſtus ex fide viuit
ut ſcriptū eſt·⁊ ſine fide nemo eſt accept9 deo
Tua lex ut aīūt·In ſua quenqꝫ religione ſal
uari hoīez cenſet·ſi alioqn̄ caſte iuſteqꝫ viuat

aut ſi mahumetea tr̃dicõne relicta ad aliam
trãſierit· dicũt ⁊ in tua lege ſcriptũ eſſe eſt enĩ
ſibiip̃i ſepe cõtr̃ia· nulli ſalutẽ patẽ niſi in ea
Nos cõtrĩ ſentimus ⁊ certi ſumꝰ viam vite ſoli
xp̃iano ſi bñ agat aptam eẽ· Ait ei veritas nr̃a
in euãgelio· Qui crediderit ⁊ baptizatus fuerit
ſaluabit̃ qui non crediderit ꝯdempnabit̃· Tu
ergo ſi futurũ credis ſeculũ· ſi vis fieri ſaluus
ſi aĩe tue bene cõſultum cupis· ut fidẽ romane
ecc̃ie extra quã nõ eſt ſalus ⁊ baptiſmũ recipi
as oportz· Hijs duabz clauibz fide ⁊ baptiſmo
apiũtur p̃adiſi porte· Illis tñ qui apposite ad
fidem viuũt· nam ſine opibus fides mortua eſt
Euãgelio p̃bende ſunt aures ⁊ xp̃i doctrina ſe
quenda· que nullũ fallit· Dices nolle tue legi
nr̃am preponẽ aut mahumetẽ relinquẽ ꝯplxe
tam magnũ rogauimus ab initio ut benigne
audires idẽ nũc petimus· ⁊ nũc maxie attẽtis
auribz et pia mente opus eſt· Et iudicio recto
qñ ad radicẽ arboris infructuoſe admonemus
ſecuri· Audi ſeriẽ rerũ noſte hiſtoriã fidei p̃be
aures vero· cui prato eſt in altis edibz locus
Caliſtenẽ philoſophũ crudelibz modis lacerũ
i cuſtodiã rapuit Allexander q̃ vera loquẽs di
uinũ cultũ hoi denegauit ⁊ ditum philippi lau
des ꝯmemorantẽ lãcea tñſfodit Timẽt hoĩes
exẽpla ⁊ videtes melius adulatoribz ſuccedẽ

q̄ recta monentibꝫ· ad nugas ſe ↄuertunt· et
q̄ placeant loquūtur Anthigonus aliqū vn⁹
ex ſucceſſoribꝫ alexandri q̄ regnauit in aſia in
ter venandū· mutata veſte· relictis comitibꝫ·
errabūdus apud agreſtes hoies in vili tugu
rio pnoctauit incognitus et cōbibens de ſeipō
tanq̄ de altero pcūctatus aſtantes· omia que
fecerat mala ab eis audiuit· mane queſit⁹ atqꝫ
Inuētus· cū veſtem allatā ⁊ regiū ornatū vidiſ
ſet· date inq̄t purpurā quā ut p̄mū indui verū
de me niſi hac nocte nūq̄ audiui. Et Auguſt⁹
mortuo varo Jdcirco ſeipm ſup̄ modum dolē
aiebat· q̄ nō eēt a quo verū audiret· Ad pau
peres ph̄os relegata eſt inquiſitio veri· q̄ ꝓpte
rea ſapientie amatores vocātur q̄ veritati ſer
uiūt· ⁊ nolūt decipi. Turpe ē cuiqꝫ hoi errare
maxime regi· qui ſi p ſeipm nō ſatis intelligit
ꝓpe habet mgr̄os quos interroget· tantū pla
ceat audire nec pudeat diſcē qd ignoras· tria
ſūt hoim gn̄a ut inquit Heſiodus p̄mi et opti
mi ſūt· qui p ſeſe omia noſcūt. Hijs proximi q̄
recta monentibꝫ auſcultāt· Tercij prorſus dā
nandi ſūt· qui neqꝫ ipi vidēt· neqꝫ vidētibꝫ cre
dūt· ſed nulla in re piculoſius errat̄ q̄ in hijs
que ptinēt ad fidē· neqꝫ vtilius inuenit̄ verū
Recte ad antipatrū de alexandro ſcribit Ariſt·
mouens ne pro tot exercitibus victorijſqꝫ et

ſubiugacōne orbis terrarū glorietꝛ. Sꝫ cogitet
ꝙ ſi quid de deo recte cognoſcat nō minori glo
ria dignus eſt ꝙ̄ ipē pro tātis rebꝫ geſtis tan
taqꝫ potētia. ⁊ in ethicis ſapientē inquit eſſe
amiciſſimū deo. ſapiēs aūt nemo exiſtimandꝰ
eſt q̄ a recta fide eſt alienꝰ. In hijs vero q̄ ſūt
fidei neqꝫ tuus legifer ſatis intellexit. neqꝫ tu
in hanc vſqꝫ diē ſatis didiciſti. An vero recta
monentē audire ⁊ ſequi velis. futurꝰ dies oñ
det. Si vero hec q̄ ad te ſcribimus audieris. ſi
gnū erit ad diſcendū pati. ſi feceris q̄ moneꝰ
eris ꝓculdubio ſapiens. Nemo ſapiam ↄtem
pnit. nemo odit nemo eſt q̄ nolit eē ſapiens
Verū primꝰ ſapiētie gradus eſt nolle errare
⁊ verū ꝙ̄ libentiſſime audiē maxie in hijs rebꝫ
vn̄ hoī eſt ſalꝰ ſicut eſt religio que ordinatur
ad eternā vitā. Audi ergo verꝫ circa religioēꝫ.
Si non ſcribimꝰ verū. argue ſcribētes ⁊ deſpice
tanꝙ̄ ſtultos. Sꝫ noli falſum dicē niſi cōgnoue
ris falſum eſſe. Et narrabimus breuiſſime ab
initio mundi vſqꝫ ad obitum ſaluatoris criſti
noſtri legis archana. Deinde aliqua de tua
lege dicemus. ea qꝫ conferemus adinuicem. et
quantum interſit oſtendemus Conabimurqꝫ
quantū ex alto dabitur lucem tibi oſtendere
per quam poſſis ad eam lucem peruenire que
illuminat omnē hoīem venientē in hūc mūdū

¶ Cum creaſſet deus in principio celū ⁊ terrā ⁊ De veteri teſtamento
⁊ maria ⁊ lucē ⁊ ſolem ⁊ lunā ⁊ alia ſidera. ⁊
plantas ⁊ herbas. ⁊ volucres. ⁊ piſces. ⁊ qua
drupedū genus inextminabile vt ſcribitur ſa
pientie ſcdo. ac reptilia. ⁊ alia animātia. Po
ſtremo Adā creauit ⁊ inſufflauit i eum ſpiācu
lū vite ⁊ poſuit eū in paradiſo delitiarū. ⁊ fecit
adiutoriū ſimile ſibi Euā ex coſta eius eductā
⁊ data licētia q̄ poſſent ceterarum plantatōnum
degustare fructus vt abſtinerēt a plantatōne
prudētie impauit. ⁊ ambos cū p̄uaricati eēnt
ex padiſo deiecit. atqꝫ in eis humanū genus
morte dampnauit. Juſſit laborioſā vitā ⁊ erū
pnis plenā agere. ab hijs propagata creatuā
rōnalis. cum rurſus aimo rebelli diuinā maie
ſtatē ɔtempnēt. Et in vitia quoqꝫ ꝓlaberetur
aquarū diluuio deleta eſt Noe cū ɔiuge. ⁊ ſex
alijs aiabus in archa ſaluatus eſt. et ab hijs
omnes hoies qui modo ſūt ⁊ poſt diluuiū fue
rūt originē ducūt Tres filij Noe Sem Cam ⁊
Japhet redeūtibus aquis in locū ſuū humanā
gentē repauerūt. adeo vt tradit̄ prius q̄ Noe
moreret̄ quatuor milia hoim ex ſuis ⁊ filiorum
lumbis exiuiſſe. ex quibꝫ etiā iniqui emerſere
Nembrotes filius Cam. ⁊ qui cū eo in ɔtumeli
am dn̄i turrim babel edificare ceperunt. In ea
diuiſū eſt labium vniuerſe terre. et cōfuſione

impeditū opus· ſecuta eſt pccm̄ peſſimū penta
politana ſubmerſio· ⁊ Abrahā ⁊ loth inuenti
religioſi· in ſemine abraham benedicte ſunt gē
tes ⁊ circumciſionis pactum cum eo pcuſſum
eſt· fuit enim iuſtus ⁊ placuit deo in opibus
ſuis Cum filiū yſaac dñico imperio immolare
non detrectaſſet· neqꝫ yſaac pr̄is viā deſeruit
cui natus eſt Jacob· qui alio noīe dictus eſt
iſrahel· ⁊ huic duodecim filij fuerūt a quibus
duodecim tribus emanarunt· Js cognito ꝙ
Joſeph quem putabat extinctū· magnus et
potens eſſet in egipto· cum reliquis filijs ad
eum migrauit· multiplicatū eſt illic iudeoꝝ ſe
men· ⁊ in gentē magnā cum creuiſſent iſrahe
lite ſurrexiſſꝫqꝫ rex ali⁹ q̄ Joſeph ⁊ opa ei⁹ ig
noraēt grauiſſimis laboribꝫ oppreſſi ſūt ⁊ contuelijs
innuērabilibꝫ affecti. Et miſerāte deo p manus
moyſi ⁊ aaron ſeruitutē effugerūt· ⁊ ſicco veſti
gio rubro mari traiecto p ānos quadraginta
cibo celeſti vitā in deſerto egerūt· ⁊ circa mon
tem ſinai dīnā legem in tabulis lapideis ac
ceperūt. Acquiſita eſt terra promiſſionis ſed
non tota in manu moyſi. Poſt obitū eius· mi
rabilia fuerunt opa Joſue ⁊ aliorum iudicum
inter quos etiam pphete claruerunt viri excel
lentiſſimi. Succeſſerunt deinde reges ⁊ alij p
phete in populo dei ⁊ nō ſine celeſti numine

cōſeruata eſt gēs hebrea ⁊ ꝓphete q̄dem inter
pretati legē ſalubria tradidē precepta virtutē
extollētes ⁊ vicia effulminātes ⁊ multa per il
los ſcripta ſūt diuinitus reuelata q̄ de futuris
noticiā prebuē non tn̄ pauca perpeſſi aduēſa
iudei cū legem dn̄i ɔtempnerēt ⁊ in tradicōibꝫ
patrū non pmanerēt ceperunt eos caldei ⁊ in
ſeruitutē redegerīt. Et nūc ſiri nūc arabes nūc
egipcij in eos arma verterūt multe fuerīt eorū
tribulationes multe calamitates ac miſerie
ſꝫ de oibus liberauit eos dn̄s cū ad deū clama
uerūt ⁊ tota mēte redierūt. qꝛ cor ɔtritū ⁊ hu
miliatū non deſpicit diuina maieſtas. Hec ut
arbitramur cōia tibi nobis qꝫ ſūt et in alcora
no mahumeteo mag̃ ex pte cōtinētur. Verax
igit̄ et tuo et noſtro iudicio lex iudeoꝝ verax
moyſes ⁊ Dauid ⁊ Salomon ⁊ Jſayas ⁊ Jere
mias ⁊ Ezechiel ⁊ Daniel veraces oēs ꝓphete
dn̄i vera iudeorum fides qui ante xp̄m in lege
manſerīt mendaces omēs gentes q̄ coluerūt
ydola. Notus an̄ xp̄m ſolū in iudea deus. nichil
hic vſqꝫ oſtendim⁹ concedis hec niſi fallimur
omia. In hijs que ſequūtur diſcordia erit. Sꝫ
nos in luce ambulam⁹ neqꝫ offendimus ad la
pidē pedes nr̄os ⁊ ne de cetero tu quoqꝫ offen
das magnope cupimus ⁊ vltro ne decipiaris
lumē offerrim⁹ tu creatura dei es ⁊ ouis eius

S; errabūda ex̄ caulas in alieis paſcuis ꝑcul
ab ouili dn̄ico letiferū carpis cibū et peſtifera
aleris herba. nos boni paſtoris exēplo q̄ reli
ctis nonaginta nouē ouib; in deſerto. vnā q̄
aberrauerat ſecutus eſt. te q̄rimus. ꝛ in viam
ſalutis optam⁹ reducē. Dolem⁹ te virū excel
lentē nobilitate maioꝝ illuſtrē. geſtarū rerū
gloria clarū. imꝑio magno preditu et plurib;
naturē dotib; eminentē non incedē in vijs dn̄i
nō noſſe mādata eius nō eē in lege ſua. Com
patimur tibi. ꝛ tuoꝝ ſubditorū infelicitatem de
ploram⁹. qui tecū pereūt. nec te credim⁹ liben
ter errare cui⁹ naturā bonā eē ꝯfidimus. igno
rantia veri te retinet. Qui te p̄ntes ꝛ ſeipōs ꝑ
ignorantiā decepe. cū ꝓgenitorib; lateris. Sed
timenda eſt ſcriptura q̄ ait ignorās ignorabi
tur. Quod ſi ceteris in reb; precipuā curā. ex
actā diligentiā ſūmū ſtudiū adhibes. ne quis
fallat te circa religionē. potentiſſime curandū
eſt. ne fallaris. in q̄ tanto cauciorē te eē oportz
q̄nto in ea cum maiori ꝑiculo delinquit. cetera
rum rerum ignorātia hec q̄ ſunt tꝑalia in hoc
ſeculo adimē poteſt religionis error alterius
vite bona id eſt aīe felicitatē eripit. q̄ ne tibi
accidat ſi nobis aures ꝛ fidē preſtiteris facile
adiumento erim⁹. Audiuiſti ea que de veteri
teſtamēto dixim⁹. nunc de nouo agendum eſt

in quo plurimū diſcordamꝰ. Audi q̄ ſubiūgiꝰ Sic ꝛ tue legis tenebras odio hēbis ut ſupamꝰ et nr̄e lucem amabis. Duo in veteri teſtamēto vaticīnia repiuntur. Quoꝝ alterū illud eſt. q꜄ nō auferet̄ ſceptrū de iuda neqꝫ dux de femore eius donec veniat qui mittendus eſt. ſiue ut caldei dicunt Meſſias. Alterū eſt qđ ayt Cum venerit ſanctus ſcōꝝ ceſſabit vnctio vrā. Hijs vaticinijs predictū eſt in aduētu xp̄i. Iudeos ꝛ r̄gnū amiſſuros ēē et ſacerdotiū ſicut ꝛ factū eſt. Regnū qđ iudeoꝝ fueāt ydumei acceperūt regnāte nāqꝫ p̄mo herode antipatris filio gn̄e ydumeo ꝛ alienigena. xp̄us ex maria virgine natus eſt dei filius. verus deus et verus homo qui ſacerdotiū iudeorum ad xp̄ianos trāſtulit Petro ſibi ſucceſſore dilecto. In quē pontificē maximi ptātem trāſfudit. Neqꝫ vlteriꝰ apud iudeos paſtoralis ouiū cura pmanſit dicente dn̄o ad petrū. Paſce oues meas. Paſtor ipſe bonus ꝛ pontifex magnꝰ xp̄us. paſtores deīn ceps ꝛ pōtifices xp̄ianos nō iudeos ēē ꝯſtituit Quiꝰ petrus ꝛ alij plures ex iudeis nō ampliꝰ iudei. ſūmū pontificium acceperūt. atqꝫ in hunc mundū iudaica ceſſauit vnctio et trāſlatū eſt ſacerdotium. Quo facto ꝛ lex ipa tranſlata eſt dicēte Aplō quia trāſlato ſacerdotio. necē eſt ut legis ēē trāſlatio fiat. Deꝰ igē q̄ multifariā

De nouo teſtaꝰ

multis qȝ modis olim pr̄ibꝫ in ꝓphetis locutus
fuerat. nouiſſime p filiū ſuū quē cōſtituit here
dem vniuerſorū. p quē fecit et ſecula. allocutus
hoīes nouā legem edidit. Et noua dedit prece
pta. quibꝫ ſeruatis vitam merent̄ eternā. In
tpe igit̄ q in altiſſimo trinitatis ↄſilio ab eter
no fuerat diffinitū. regnāte apud hebreos he
rode imꝑante apud romanos auguſto. quie
ſcente mūdo. et aduentū dn̄i mirabili et inaudi
ta prioribꝫ ſeculis pace honorante. Miſſus eſt
gabriel angelus de celo qui marie felicē ↄceptiō
nem et ſacratiſſimū partū annūciaret. Sed an̄
ꝑcurſor natus eſt Johānes q̄ penitenciam pre
dicaret et viā dn̄o ꝑpararet Concepit virgo
de ſpū. ut ꝑdixerat angelus et ſeruata dignita
te virginitatis filiū ſimul et dn̄m pepit. Natus
eſt xp̄us et ſaluator octauo kalendas Janua
rias. et in ipis kalendis circūciſus eſt et iuxta
vocē euāgelicā Jheſus appellatus quia ſalutē
attulit huāno gn̄i. Plurima de infancia ſalua
toris ſcripta ſūt nec dubiū eſt qn̄ omnis etas
ſignis et miraculis plena fuerit. Sed eccl̄ie nr̄e
grauitas et acre iudiciū. ea tantū recipit que
certa ſūt Apocripha ꝑtermittit. Duodecimus
ſaluatoris annus memoriam habet. quia tem
plū ingreſſus cū legis doctoribꝫ diſputauit et
aliqua ex parte ſplēdorē ſue diuinitatis oſ̄dit

Sed circa tricesimum annū fulgor ille plenus
emicauit. Tūc enī baptizatus ē a Johanne et
Johannē ipſe baptizauit. et pr̄na vox audita
eſt. Hic eſt filius meus dilectus. ī quo michi
bene cōplacuit. Cōuertit aquā in vinū ꝛ ī innu
merabilibꝫ coruſcauit miracul̄. Elegit ſibi diſci
pulos quos vocamus aplōs. ꝛ circuiens regi
onē. ꝛ mentes hominū et corpa ſanauit egro
tantiū. et faciēs ipē que docebat toto triennio
p̄dicauit euāgeliū per iudeā. ꝛ vicinas ꝓuīcias
beatiſſima vox eius intonuit. Que vita hoim
eſſe debēt oñdit. ꝛ p̄cepta tū̄ vetera inouauit
tū̄ noua prioribꝫ vtiliora inſtituit. abdita ꝛ ob
ſcura que erāt in veteri lege multa. reuelauit.
et obſconſos ꝓphetarū apuit ſenſus. ꝛ que de
ſe predicta fuerāt palā expoſuit miſteriū ſācte
trinitatis oñdit. ꝛ vnitatē in trinitate mōſtra
uit. docens. tū̄ prēꝫ. tū̄ filiū. tum ſpiritū ſanctū
d'inis honoribꝫ proſequendū. Et hos tres vnū
eē deū. Predixit nō modo mortē ſuā. verꝫ etiā
genus mortis. ꝛ ꝙ tercia die reſurgeret. et ꝙ
aſcenſurus in celū reditur⁹ eſſet in finē ſeculi
iudicare viuos et mortuos. Cōprehenſus eſt
ſicut ipē voluit. ꝛ traditus pilato preſidi qui
eū neci daret. Teſtes in eū citati ſūt nec eſt ī
uenta mortis cauſa. ꝙ pccm̄ non fecit. nec re
pertus eſt dolus in ore eius. Maximū crimen

obiecerűt qꝫ filiũ dei ſe fecit ⁊ regẽ dixit · ⁊ pro
pter veritatẽ occiſus eſt crucifixus atqꝫ ſepul
tus · ⁊ iux̄ verbũ ſuũ reſurrexit a mortuis · et q̄
draginta diebꝫ cũ diſcipul̄ ↄmoratus · cũ eos
ↄfirmaſſet ⁊ corroboraſſꝫ · atqꝫ in orbẽ ire iuſſiſ
ſet euãgeliũ diſſeminaturos tandẽ videntibus
illis eleuatus eſt · ⁊ nubes ſuſcepit eũ ab oculis
eorũ · Aſcendit ad celũ ⁊ ſedet ad dexteram dei
pr̄is ⁊ inde venturus eſt iudicare viuos ⁊ mor
tuos · ⁊ redditurus vnicuiqꝫ ſ̄m opa ſua · In
terea ſp̄us ſc̄us ab eo miſſus oīa ſuggerit eccl̄ie
que nec̄ria ſűt ad vitã eternã · Hec nos xp̄ia
ni firmit̄ credim⁹ · hec eſt fides nr̄a quã cunctis
gentibꝫ p̄dicam⁹ · Et impertiri oībus cupimus
Hec ab Aplis ⁊ eoꝝ ſucceſſoribꝫ per fideles ma
nus immutilata ⁊ incorrupta ad nos vſqꝫ dela
ta ſunt · Hec vos turci et Sarraceni magna ex
parte negatis · ⁊ ſi eni xp̄m ex virgine natum
⁊ ſcm̄ virum ⁊ dei flatũ et ꝓphetam magnum et
mirabiliũ operũ effectorem · ⁊ adhuc viuentẽ
ↄfitemini · deũ tamẽ et dei filiũ eẽ inficiami · nec
ſibi nec ſãcto ſpiritui diuinitatem conceditis
et trinitatem pſonarum i diuinis reſpuitis et
xp̄i mortem deridetis · quem tranſlatum et ali
um ſibi ſimilem loco ſuo interfectũ arbitrami
nec eius aduentum in extremo iuditio expe
ctatis et alia non pauca xp̄iane legis reicitis

⁊ plurima creditis q̄ apud nr̄os riſu digna vi
detur. Et que nō dimittemꝰ intacta ad q̄ nos
credimꝰ non ſolum ex noua lege ſed ex veteri
inuitamur. Vos mahumeti ⁊ alcorano eius
fidē tantūmō adhibetis. ⁊ homiē3 mortuū. ſine
conteſte. ſine rōne. ſine miracul' ſequimi. Nos
viuo credimꝰ. viuit ei veſtro teſtimonio xp̄us
Nos deo p̄ſtamus aures ⁊ ſignis ⁊ rōnib3. ſa
cris ducimur teſtiōnijs. Quod ſi nos audies
mōſtrabimus breuiter nr̄e legis ſplendidam
lucē. et tue obſcurā caliginē detegemꝰ. S3 opꝰ
eſt pijs et attentis aurib3 qn̄ fidei ſublimitas
attingit. et magni dei pandūtur archana. Se
pe iocis ⁊ inanibus fabul' te p̄ntem adhibui
ſti. Et leuiores audiſti narracōes. non eſt cur
hec grauia ꝯtempnas aut ea noſſe recuſes. ex
quib3 tua pendet ſalus. Non eſt aīa nobil' cui
nō inſit veritatis amor. nō eſt homo qui nolit
ſaluus fieri. Audi ergo qui gnoſus es. audi q̄
te ſaluare p̄nt. Quid eſt int̄ xp̄ianos turcoſq3
controūſie. in quo ſimul ꝯtendimꝰ. q̄ diſcidij
cauſa. Sane nō alius diſcordie fontes eſt. niſi
quia cir̄ diuinitatē non eadē ſapimꝰ. de patre
de filio. de ſpū ſcō. ꝯtendimꝰ. hoc eſt precipuū
diſcidiū. quo ſublato facile oīa ꝯtempnētur.
Attingemꝰ hec ⁊ que ſit inter nos de diuinitate
diſſenſio latius exponemus. Nos in deo tres

dicim⁹ pſonas p̄rem et filiū et ſpm̄ ſcm̄. vos
vnā tm̄. quā nec p̄rem nec filiū dicitis. Sꝫ deū
tm̄mō appellatis. ⁊ hūc vnicū eē̄ dicitis Crea
toꝛē celi ⁊ t̄re ⁊ oīm q̄ ī eis ſūt. Nulla ē̄ de trini
tate ꝯtentio. nō latēt nos verba moyſi dicē̄tis
in exoꝛdio legis audi iſrl̄ dn̄s deus tu⁹ vnus ē̄
Et rurſus ī lege ſcriptū ē̄. Ego ſū dn̄s deus tu⁹
q̄ te eduxi de t̄ra egipti. nō eēt tibi dij alij pret̄
me. Et rurſus. ego ſū q̄ ſum. Et ſi q̄ſierit nomē̄
meū vade ⁊ dic eis q̄ eſt miſit me ad vos. Et in
cātico Exodi dr̄. Dn̄s omp̄s nomē ei⁹. q̄ teſtiō
nia vnū eē̄ deū ⁊ vnū dn̄m maifeſte declarāt et
vnā ptātē ⁊ vnā naturā. nom̄ fatemur idē̄ qđ
vos hic amicicia ē̄ atꝫ ꝯcoꝛdia. vobis vn⁹ de⁹ ē̄
Nā de⁹ nature dn̄s ptātis nomē̄ ē̄ nob̄ vn⁹. Di
citis pn̄cipiū oīm rerū eē̄ deū nos idē̄ affirma⁹ ī
quo igit̄ diſſenti⁹. Multa ſūt q̄ de deo alit̄ xp̄ia
ni dicūt alit̄ ſarracei ſeu turci. Vos deū coꝛpeū
dicitis nos incoꝛpeū. Vos foꝛtuita eē̄ q̄ hic in
t̄ra gerūtur arbitrami. nec curaē̄ de hijs deum
Nos gubnare eū q̄ creauit oīa nō dubita⁹ vos
deū p̄rem in dimitate negatis. Nos p̄rem ⁊ filiū
ꝯgnoſcim⁹. vos ſpm̄ ſanctū ex dīna maieſtate
reicitis. nos ponim⁹ veneramur. Mitta⁹ alia
hec aggrediamur ī quo pl⁹ pōdeis ē̄. Nos xp̄m
dei filiū dicim⁹ vos negatis Cur negatis ſane
qꝛ nec vxoꝛē̄ hꝫ deus ex q̄ filiū ꝓcreare poſſet

Quod ſi vxor fueit · filioſqʒ genuerit mūdus
qui vni⁹ impio regit̄ in plures diuiſus dn̄os
diu ſtare nō poſſet in vnitate ꝯcordia eſt que
ſeruat impia · in pluritate diſcordia q̄ maxime
regna ſubuertit · Sʒ quid tam rudis · tā vecors
tam demens xp̄ianus eſt · qui gn̄are deū ex ꝯnu
bio et pmixtione femine arbitret̄ · Non ſum⁹
adeo hebetes xp̄iani · ut tm̄ nephas admitta⁹
Sarracenis ſuaderi hoc poſſet q̄ deo ⁊ corpus ⁊
caput · ⁊ manus · ⁊ cetera menbra concedunt
Nos deū ſpm̄ eē aſſerim⁹ · incorporeū immōꝛlē De trinitate
eternū · ⁊ incōprehenſibilem · qui dū ſeipm̄ itel
ligit · in mente ſua verbū ꝯcipit quod nos fili
um dei eſſe dicim⁹ · Nec aliud eſt in deo ſeipſū
noſſe · atqʒ intelligē · q̄ꝫ deū eſſe · Nichil etenī i
deo nō deus · deū aūt cuius eſt verbū noīam⁹
p̄rem · ⁊ pceſſum ipius verbi · gn̄acōem filij di
cimus · nec veritas hec de verbo dei apud xp̄ia
nos tantū illuxit · Gentiles ph̄i ante xp̄i aduē
tum eadē que nos aſſerim⁹ nōnulli affirmaue
runt · ſiquid Platonici in ſuis libris aptiſſime
dixerūt · q̄ in pn̄cipio erat verbū ⁊ verbū erat
apud deū ⁊ de⁹ erat verbū · hoc erat in pn̄cipio
apud deū · oīa per ipm̄ facta ſūt · ⁊ ſine ipō fcm̄
eſt nichil · Et rēliq̄ ferme oīa ꝯprobāt de verbo
dei · que Johānes in euāgelio ſuo tradit · vſqʒ
incarnacōnem verbi · quā ignorarūt q̄ꝫ nōdū

natus erat xp̄us. ⁊ alta legis miſteria abſcon
derat deus a ſapientibꝫ huiꝰ ſeculi que reuela
uit paruulꝭ. qđ igiť platonici verbū dei noīant
⁊ deū eſſe dicūt nos filiū vocamꝰ ex deo genitū
⁊ deū eē fatemur nec ruinā mūdi ex filij gene
racōe timemꝰ qñ vnus dūtaxat filius eſt pa
ter ⁊ filiꝰ vnū ſūt vna poteſtas vna voluntas
vna maieſtas. nec verbū ↄceptū ab intellectu
cōcipiente diſcordat. Obſcura hec videbuntur
at ſi voles. p̄ſto erūt qui lumē afferāt ⁊ aptiſſi
ma oīa reddāt. Et tu ſolem hūc corpeū cernis
qui noctē abiens efficit. rediens hic a ſeipō lu
cis ꝑducit radios. hec productio gñatio q̄dā
ē in ſole. ⁊ radij ſolis filij ſolꝭ nō incōuenienter
vocantur. q̄ ſimilitudo q̄uis multifarie ē inepta
Nam ſolis plures ſepe vidimꝰ radios. deo vni
cus eſt filius in eo tñ ↄuenit. qꝛ vna eſt ⁊ ſolis
⁊ radiorꝝ ſubſtācia. Et vna eſt pr̄is ⁊ filij diui
tas atqꝫ eēntia. q̄uis compatio corpaliū rerū
nulla ſatis cū diuinis quadrari pōt. Sꝫ accipe
teſtimonia. ⁊ qui rōne nō capis. cede autorita
ti. Vetus teſtamentū. ⁊ iudeis ⁊ xp̄ianis ⁊ ſar
racenis ↄē eſt. Eructauit inq̄t dauid ex pſona
dei cor meū verbū bonū hoc ē qđ dei filiū dicꝰ ⁊
vnigenitū pr̄is cēm nō ex carnli ↄiugio ā huāno
ↄplexu. Sꝫ ex corde dei ꝟ ex intellcū ꝑductū aſſe
riꝰ ⁊ rurſus filiꝰ meus es ⁊ ego hodie genui te

Hodie dicit · q̄ deo nec heri preterit · nec cras imminet · ſʒ hodie ſemp̄ adeſt cui p̄ñcia ſūt oīa Iterū ante luciferū inquit · genui te · ut intelli gas q̄ nō loq̄tur de Salomone Dauid · Sʒ de⁹ pr̄ · de filio deo · quia añ luciferū nemo fuit · Et i libro ſapientie legim⁹ · Sapiētiā que dei fili⁹ ē dicentē · Nondū erāt abiſſi et ego iā concepta eram · ante montes ⁊ colles ego parturiebar Nunq̄ꝑ eni pr̄ ſine filio fuit · nec ſine pr̄e filius ⁊ hoc eſt qđ in euangelio inquit Johānes · In principio erat verbū et verbū erat apud deū et deus erat verbū · Que miſteria profunda et alta cū nō intelligēt Arrius nec mahumetes ꝯprehendēt · negare maluit dei veritatē · q̄ꝑ ſuā ignorātiā ꝯfiteri · et ſuas inepcias inprudenē ingerē · q̄ꝑ alioꝝ ſapientiā humiliter diſcē · Stul ta hec et damnoſa pertinacia eſt · deo enim et ꝓphetis oportʒ credē · ⁊ ſi quid eſt cui⁹ rōnem non capim⁹ · debem⁹ cū paulo dicē · O altitudo diuiciarū ſcīe ⁊ ſapiētie dei · q̄ꝑ incōprehēſibilia ſūt iudicia eius ⁊ inueſtigabiles vie eius · Fa tentur iuriſcōſulti · nō oīm que a maiorib; ſuis inſtituta ſunt · rōnem reddi poſſe · et tamē legi parendū eſſe · q̄ non ſine cauſa cōdita fuerit Quāto minus archana dei licʒ agnoſcē · Plurie ſūt occulte cauſe ad q̄s nulla potuit curioſitas hoīm puenire ſicut oculi noctue ad ſolē · ita et

noſter intuitus ad ea q̄ ſunt diuinitatis. Nō eſt
ḡ mirādū ſi neqꝫ gn̄acōꝫ filij neqꝫ ſpūſſcī pro
ceſſionē neqꝫ trinitatē ī diuinitate intellexit car̄
lis homo vł arriꝰ vł mahumetes. Sꝫ illud in
eis damnabile ac deteſtabile fuit ꝙ ſacre ſcri
ptuͤ diuinis qꝫ teſtimonijs nō acquieuerūt. Nā
q̄d opus eſt argumētis vbi deus ipſe loquitur
De pithagoricis traditum eſt. ꝙ in diſputādo
ſoliti erāt dicē ipſe ait. Ipſe autem erat pitha
goras tanq̄ eius auctoritati nō licēt aduerſari
quāto minus deo q̄ verax eſt. ⁊ oīs hō mendax
Sꝫ negabis hec eē dei que afferimꝰ teſtimonia
De hijs poſterius aſſeremꝰ. nūc de ſpūſancto
agendum eſt Cui tua lex diuinos honores abro
gat. nō eſt hmōi erroris mahumetes inuētor
arrij ⁊ neſtorij ⁊ macedonij hec olim dementia
fuit. quos ſacra patrū ꝯcilia damnauerūt. ſꝫ
eoꝝ virus apud egiptios ⁊ arabes aliq̄ diu la
tuit. Et poſtremo auctore mahumete et mgr̄o
eius ſergio late diffuſū eſt. Ne mouearis dum
vera loq̄mur Caue ne ſeq̄ris cecos. diſce ſpm̄
ſcm̄ eē deū ⁊ tciā fore ī trinitate ꝑſonā. Dixiꝰ
paulo an̄ deū prēꝫ dū ſe ꝯgnoſcit verbū ꝯcipe
⁊ filiū gignē. Nūc qd̄ ſequit̄ Adiciꝰ ꝯgnicōni
anexā eē appetitiuā quādā opacōꝫ cuiꝰ pn̄cipiū
volūtas ē. it opacōes vero q̄s volūtas ꝓducit
p̄cipua ē amare adhibe hic auēs ⁊ mentē erige

in deo pfectam ⁊ absolutā fateri cognitionem oportꝫ· et amorē et modo· cuius processus per appetitiuā opacōnem exp̄mitur· sicut et verbi gn̄atio per intellectiuā ⁊ alia est opacō q̄ intelligit· alia q̄ appetit · Intellectiua ex hijs ↄplet̄ que sūt quodāmō in ip̄o intelligente · Nā sicut sensibilia in sensu· ita intelligibilia in intellectu dicim⁹ esse· appetitiua aūt ↄplementū accipit sm̄ quendā ordinē vel motū ad eas res que obiciūtur appetitui· ⁊ occultū quod ꝺ p̄ncipiū sui motus habꝫ· ea vero que p̄ncipio feruntur arterico sp̄us nomē acceperunt· nam et ventos sp̄us dicim⁹· ⁊ in scripturis procellarū spirit⁹ appellātur· quia nō apparet afflacōnis spirit⁹ inicū · Respiracōem etiā ⁊ arteriarū motū ab intrinseco ⁊ occulto principio manantē voca⁹ spm̄· atqꝫ hoc mō ↄgruenti quadā similitudie q̄ntum ꝺina humanis verbis indicari possunt ꝺinus ip̄e amor a p̄re filioqꝫ procedēs spiritus dict⁹ est · In nobis duplici ex causa procedit amor· aliqn̄ ex corporea et materiali natura ⁊ is plerūqꝫ immundus est et menti noxius· aliqn̄ ex ip̄a p̄prietate sp̄ualis natuē· cū bona intelligibilia ⁊ bōni ↄuemētia ad amam⁹ · Et hic purus est amor et laudabil' ⁊ aīme salutaris In deo corpalis amor seu material' locū nō hꝫ sꝫ ille tātū repitur q̄ simplex est ⁊ mūdissim⁹

⁊ puriſſimus et quem ſpm̄ ſanctū appellamus
Nec nos intellectuali et ſcō amore quicꝙ ꝓſe
q̄mur n̄ qd̓ intellectu concipimus. Conceptio
autem ut diximꝰ que fit intellectu verbum eſt
atq3 ita neccē eſt amorē ex verbo exoriri. Amat
enim deus qd̓ de ſeipō intelligit id eſt verbum
quod concipit intelligendo. Verbum aūt dei
dicimus filium dei. qui ⁊ ipē patrem nouit et
amat. atq3 ita fit ut amor ipē cui ſanctꝰ ſpūs
eſt nomē. ex patre filioq3 procedit. ſitq3 cum
patre ⁊ filio pariter deus. Nam ſicut diuinū
intelligere eſſentie diuinitatis eſt. ita et amare
et ſicut deus ſe ſemper intelligit ita et ſe ſemper
amat. ⁊ oīa amat. ſuā bonitatē dum amat. rur
ſus q3 ſicut dei filius q̄ eſt verbum dei in natura
diuina ſubſiſtēs prī coeternꝰ pfectus ⁊ vnus
deus eſt. ita ⁊ ſpūs ſcūs deus eſt. prī ⁊ filio coe
qualis ⁊ coeternus. Et quia omne quod ſubſi
ſtit in natura intelligibili. apud nos perſona
dicitur. apud grecos ypoſtaſꝭ. oñs eſt ut tres
pſonas in diuinitate ponamꝰ. quia tres ſunt
ſubſiſtētes. pater. ⁊ verbū. ⁊ ſpūſſanctus. ne
q3 perſonas dicimus eſſe p eſſentiam diuiſas
Sed per ſolas relacōnes diſtinctas. que ex ꝓ
ceſſione verbi. et amoris prouemunt. Atq3
in hūc modū xpiana religio diuinitus illuſtra
ta. diſtictas tres pſonas cofitemur in diuinis

non tres deōs ſicut Mahumetes falſo opina
tus eſt. Sed prēm ꝛ filiū et ſpiritū ſanctū eſſe
ab eterno deū aſſerimꝰ. nec tñ ipm prēm qui
filius eſt. nec filiū qui pr̄ eſt. aut filius. Vna
eſt enī pr̄is ꝛ filij ꝛ ſpūs ſancti eēntia. In qua
nō eſt aliud pr̄. aliud filius. aliud ſpūs ſanctꝰ
q̄uis in pſonis aliū prēm. aliū filiū. aliū ſpm̄
ſanctū dīna docēte auctoritate dicamꝰ. Nec ſi
militudo in hijs que creata ſunt ſūme deeſt tri
nitatis. Inuiſibilia dei ſicut Aplūs ayt per ea
q̄ facta ſunt intellecta ꝯſpiciūtur. ſempiterna
quoqꝫ virtus eius ac dīnitas relucꝫ quippe in
aīa noſtra ꝛ quedā dīne trinitatis ymago.
Eſt enī aīa noſtra ſubſtātia quedā incorporea
ꝛ rōne predita. Et actus quidē ſiue forma orga
nici corpis. que dū corpus mouet et regit ſui
meminit. ſe intelligit. ꝛ ſe diligit. quibꝫ in rebꝫ
quedā apparet trinitas. memorie. intelligētie
ꝛ amoris tria hec ad ſeipa referūtur. quia non
eſt amor ſine memoria. nec memoria ſine noti
cia. Nam q̄s meminit aut amat qđ neſcit. In
ſepabilia ſūt hec a ſemetipis. ꝛ tñ qđlibet eoꝝ
ꝛ ſimul oīa vna eēntia ſunt. ꝛ vna vita in aīa
vna. Differūt tamē qꝛ memoria nō eſt intelli
gētia vl̄ volūtas. nec intelligētia volūtas ſiue
amor. Qđ ſi hec diligenter inſpitias Inuenies ſū
me illius trinitatis atqꝫ vnitatis veſtigium ꝛ

ymaginē quandā q̄uis imparē. Quicūqȝ eni ſempiternā ⁊ incōmutabilē naturā. p memori am ēminiſcit. Intuetur p intelligentiā. ample ctitur p dilectionē. pfecto repit inſeipō ſūme trinitatis ymaginē. non tn̄ oīno ſimilem. ſed qualēcunqȝ. ita ut in ſimilitudine mag̃ inueni atur diſſimilitudo. ⁊ ſi ei homo meminit. intel ligit ⁊ diligit non tn̄ memoria eſt. nec intelli gentia nec dilectio. Sȝ ſunt hec in eo et in vna ſubſtātia non ſicut accidētia in ſbiectis que poſ ſunt abeē ſed ſubſtācialit̄ exiſtūt in aīa ⁊ vnus homo eſt q̄ habȝ hec tria. nō ipē eſt hec tria. in ſimplici vero natura q̄ deus eſt. q̄uis vn⁹ ſit deus. tres tn̄ pſone ſūt. ut dictū eſt. ⁊ ipē deus eſt et tres pſone. Sȝ illud ſatis ad rem nrām eſt. q̄ tria hec. aliquo mō vnū ſunt. repitur et ſub alijs noībus ⁊ alio mō in nrā natura illius ſūme ⁊ ineffabil̄ trinitatis ymago. Nā mens ⁊ noticia eius ⁊ amor. tria quedā. mens ei no uit ſe. ⁊ amat ſe. nec amare ſe pōt niſi etiam no uerit ſe. duo quedā ſunt mens et noticia eius duo etiā ſunt. mens ⁊ amor eius Cum ſe nouit mēs et ſe amat. manet trinitas. ſcȝ mēs amor et noticia. Et hec tria q̄uis diſticta inuicē ſint vnū tn̄ eē dicūt̄ q̄ ī aīa ſbalit̄ exiſtūt. Et ē ipa mens q̄ı parēs ⁊ noticia eius q̄ı ples ei⁹. mēs enim cum ſe congnoſcit noticiā ſui gignit et eſt

ſola parẽts ſue noticie . Tercius eſt amor . q̃ de
ipa mẽte ⁊ noticia procedit . dū mens cogno
ſcens ſe . diligit ſe . non enī poſſet ſe diligē niſi
cognoſceret . Amat enī . placitā prolē . noticiā
ſuā . Et ita amor quidā ꝯplexus eſt . parētis et
prolis . nec minor eſt amor . parente et ꝓle . id
eſt mente et noticia . cum tm̄ ſe diligat mens
quantū ſe nouit . ⁊ quāta eſt . Conſiderat hec
rōnalis homo ⁊ vidēs tria in vna eēntia ꝯcur
rere extendit ſe ad ꝯtemplacōnem creatoris
et intelligit vnitatē in trinitate . ⁊ trinitatē in
vnitate . ⁊ vnū deū colit . vnā eēntiam et vnū
principium . ſicut ⁊ patriarche et ꝓphete atq;
Apl'i tradiderūt . Sꝫ audiam⁹ tandē ipōs . et di
uine legis auctoritatē ⁊ teſtimonia in mediū
afferam⁹ . ſine quibꝫ omis eſt vana argumen
tacio . Deū prēm oēs ſacre lr̄e ꝯfitentur et dei
nomē . pr̄nitatē ad oia ꝯfert . Et ſi filiū dicim⁹
nō poſſum⁹ prēm negare . de filio adducta ſūt
teſtimonia legis . ergo ⁊ pr̄ ꝯnſus eſt . ſicut et
ſaluator apt Philippe qui videt me videt ⁊ pa
de ſpū ſcō trē meū . nūc de ſpū ſancto qđ cepim⁹ ꝓſequē
dū eſt . In geneſi legimus ꝙ ſpūs dn̄i fereba
tur ſup aquas . qs tūc dn̄s niſi de⁹ fuit . ⁊ cuius
ſpūs niſi dei . Et quo dei ſpūs niſi deus . deus eſt
quicqđ dei ē . nec aliud illi immixtū ē . incōpoſi
tus ē . ſimplex ē . ⁊ purus deus . In Job ſcriptū

eſt. Spūs dn̄i fecit me et ſpiraculū oīpotentis
dei viuificauit me. dei ſūt hec opa non hominis
quid facit hoīem n̄ deus aut viuificat hoīem n̄
deus. Eſt igiṫ ſpūs dn̄i ꝓpter quod dictum eſt
in pſalmis. Spūs dn̄i repleuit orbē terrarū et
hoc qḋ ꝯtinet oīa. quis hic ſpūs niſi deus cui ce
lū ſedes ē. et terra ſcabellū pedibꝫ eiꝰ. Et apud
poetas deum ire per omnes terras tractuſqꝫ
maris. celūqꝫ ꝓfundū traditū eſt. Et rurſus ē
ne dei ſedes niſi terra. pōtus ⁊ aer. ⁊ celū et vir
tus. ꝓpter qḋ recte inquit dauid quo ibo a ſpū
tuo. oſn̄dens non eē locū. in quo poſſit fugere
ſpm̄ dn̄i. q̄ eſt vbiqꝫ eē aūt vbiqꝫ. implē et ꝯti
nē mūdum. ſoli deo tributū eſt. deus igiṫ ſcūs
ſpūs eſt q̄ hec peragit. ⁊ futura p̄noſcit. et p̄di
cit ſic̄ ſcriptū eſt. Reſpōſū accepit ſimeon a ſpū
ſcō quia nō moreret̄ niſi videt̄ xp̄m dn̄m. non
eſt cur deū negemꝰ. q̄ dei efficit opa. Non igiṫ
ſolus pater deus eſt neqꝫ ſolus filius ſꝫ ſpūs
ſanctus cum patre ſiml' et filio deus eſt. quia
non aduerſatur racōni. trinitas perſonarum
in vnitate diuinitatis quemadmodum ſuperiꝰ
oſn̄ſum ē. Sꝫ iā trinitatē ipaꝫ ex ſacris codicibꝫ
demonſtremꝰ. ⁊ moyſē añ omēs audiaꝰ. cuius
hec ſūt v̄ba i capite libri quē geneſim nr̄i vocāt
In principio creauit deꝰ celū ⁊ trā. tra aūt eāt
inanis et vacua et ſpūs dn̄i ferebaṫ ſup aq̄s

Declaᵃt trint: [illegible] ex ſacra ſcriptura

tria ꝯmemorat. deū. pncipium et spiritū. ideo i deo. prem intelligim9. in pncipio filiū. in spū dñi spiritū sanctū. Et accipiat hoc i loco. pncipiū. p filio. sicut i psalmis de suo filio dicit de9 Tecū pncipiū in die virtutis sue in splendoribus sanctorū ex vtero ante luciferū genui te Atq; ita in exordio nascentis mundi. trinitas ipa in dimis psonis adducitur. hic si placeret interseri posset de heloeȳ. ƀm Jeronimum ad marcellū. temptās dyabolus pmos parentes interposito serpēte. et suadēs ut edant de ligno phibito. Eritis inquit sicut dij. scientes bonū et malū. qđ pinde accipiendū. ac si diceret. eritis sicut dime psone. qb; ignotū ē michil. et cū eicit adam de paradiso inquit dñs. Ecce adā factus sicut vn9 ex nobis. qb; nobis pri scz. et filio et spū sancto. Sed manifestius eadē trinitas ostendit cū dr. Faciam9 hoiez ad ymaginē. et similitudinē nostrā. cū apt faciam9. et nrām. plures psonas inducit. cū dicit ymaginem. vnitatē diuinitatis ostēdit. nec solitari9 est cū dicit faciamus. neq; alieno a se loqtur quī nrām apt. duo sūt pluralia verba facia9 et nrām. ut videat pr cum filio et spiritu sācto miscē sermonē. quod nō sono vocis. ƀ intellcū que singularia sūt. quia vnus est deus et vna expssus est. Dixerat creauit deus celū et terrā

diuinitatis eēntia· ſubiūgitur faciam⁹ ⁊ nr̄am
vt pluralitas in pſonis intelligat̄. Idē et pſal
miſta canit regius dū ait. Verbo dn̄i celi firmi
ſunt· ⁊ ſpū oris eius oīs virtus eoꝝ. Quid ma
nifeſtius dici potuit· in condicōne celoꝝ tres
pſone ↄcurrūt· dn̄s· verbū· ⁊ ſpūs· dn̄s prēm
exp̄mit· ī verbo filiū accepi⁹· ſpūs iſ ē quē ſcm̄
vocamus. Et rurſus ꝑpheta vt trinitatem pſo
narū in vnitate ↄgnoſcas· ter deū ꝓuocat in
bn̄dictione. Benedicat nos inquit deus de⁹ nr̄
bn̄dicat nos deus ⁊ metuāt eū vniuerſi fines
terre. Trina dei ↄfeſſio trinitatē exp̄mit pſoā
rum· ⁊ cū ſubdit· metuāt eū vniuerſi fines ter
re· vnitas apitur diuinitatis · ī p̄s quoqꝫ · xliiij·
multum expreſſe trinitatē innuit cū dicit filio.
ſedes tua deus in ſeculū ſeculi· et poſtea ſubdit·
ꝓpterea vnxit te deus deus tu⁹ id eſt pr̄ ⁊ ſpūs
ſcūs· et cū ſequitur pre participibꝫ tuis miſte
rium quoqꝫ incarnacionis apit de quo ſuo lo
co ꝓſequemur· Yſaias in viſione ſua clamātia
introducit Seraphim· ſanct⁹ · ſcūs · ſcūs · dn̄s
deus ſabaoth· ter ſanctus ad tres pſonas re
fert̄· ⁊ ſemel dn̄s ⁊ ſemel deus dicit̄· q̄r vn⁹ eſt
domin⁹ ⁊ vnus eſt deus. Et rurſus idem vates
ex perſona xp̄i loq̄tur· ⁊ dicit. Dn̄s me⁹ miſit
me ⁊ ſpūs eius· Dn̄s meus inq̄t id eſt pr̄ miſit
me. ſ. filium· ⁊ ſpūs eius· qui eſt ſanctuſſpūs.

Quis hic nō intelligat trinitatē. non latuit ꝓ
phās. hoc miſteriū poſſent ⁊ alia plura hmōi
teſtimonia ex veteri teſtamēto afferri q̄ trini
tatē plane oñdunt. planius tñ locutus eſt in
euāgelio dñs. Qui cū in orbē mittēt diſcipulos
Euntes inquit. docete omēs gentes ⁊ baptiza
te eos i noīe pr̄is ⁊ filij ⁊ ſpiritusſancti. Tres
noīauit pſonas In noīe dixit. non in noīb; ut
eēntie vnitatē in pſonarū trinitate mōſtraēt
et Johānes euāgeliſta qui de pectore dñi veri
tatē hauſit. In Epl'a ſua inquit. Tres ſūt qui
teſtimoniū dant in celo pr̄. verbū. et ſpūſſctūs
et hij tres vnum ſunt. Et Aplūs Paulus miſit
inquit ſpm̄ filij ſui in corda nr̄a. et alibi. Spūs
eius qui ſuſcitauit Jheſū hitat in nobis. Et ite
rū ex ipō inquit et per ipm̄. ⁊ in ipſo ſūt omnia
ipi gloria. ex ipō. dicit ꝓpter prēm. ⁊ per ipſum
ꝓpter filiū. in ipō ꝓpter ſpm̄ ſanctū. Non dicit
ex ipſis. aut per ipſos ſiue in ipis nec ipis ſed
ipi gloria inquit. ut trinitatē ſimul et vnitatē
cognoſcēmus. Atq; hijs teſtimonijs et aucto
ritatib; illuīata ē deſup xp̄iana religio. Sūma
enī fiducia ꝯfitetur. ⁊ p̄dicat vnū deū eſſe. qui
eſt cauſa cāuſarum principiū et finis oīm rerum
⁊ oīs auctor creature. et ſūmū bonū. ⁊ nlominꝰ
tres pſonas in deo recognoſcit. et trinitatē in
vnitate veneratur. Cui qui aduerſatͤ ſalutis

exꝑtem ſe reddet ⁊ ambulat in tenebris ⁊ veri
tas nō eſt in eo. Tu vero ſi ſapias de tenebris
emerges et candida luce ꝑfuſus ſacratiſſimā
trinitatē. ⁊ ꝯgnoſcendo coles. ⁊ colendo ꝯgno
ſces. Nec aduerſaberis ſacro ſcō euāgelio. in
quo legit̃. verbū caro factū eſt. Negat tuus le
gifer incarnacōem verbi. Nam cur inq̄t factꝰ
eſt deus homo. ⁊ in ligno crucis paſſus. q̄ alio
mō humanū genus redimē poterat. Negat
tua lex xp̄i necē ⁊ aliū ſuo loco interfectū exiſti
mat. nec deū incarnatū cognoſcit. neqꝫ crucifi
xum aut mortuum. Nos vtrūqꝫ p̄dicamꝰ. quia
factus eſt homo deꝰ ⁊ paſſus eſt. ⁊ ꝓpter ſalu
tem hōis hec facta ee̅ teſtamur. Ait eni̅ de ſeipō
dn̄s. Venit filius hōis ſaluaē qđ perierat. Con
ſtabat primi parētis erratu. oīs hoīes culpa
teneri. Clauſa erat paḋiſi porta. nec mortalibꝫ
patebat in celū aditus. Dicebat ſūmā dei boni
tatē hominē qui ceciderat repare nec miſerum
eſſe perpetuo finē. qui ad beatitudinem perfru
endam creatus fuerat. Sed obſtabat iuſticia
dei que pro peccato ſatiſfactionē exigebat. Di
gnus erat infinita pena. qui maieſtatem of
fenderat infinitam. Nec homo tanti erat ut
infinitam poſſet redimere culpam. Stabat
hinc diuina iuſticia vlcionem petens. Illinc
diuina bonitas miſerendum eſſe contendens

Audiēda fuit vtraqꝫ vox . qꝛ vniuerſe vie dn̄i
miſericordia ⁊ veritas. quare ⁊ ſi poterat deus
aliṫ humane imbecillitati ↄſulere. eſt ei omp̄s
Hic tn̄ ↄuenientiſſim⁹ fuit modus quē eligit
ut aſſumpta hūana natura . ipē penas ſoluēt
Factus eſt homo deus vt homo fieret deus. ve
ritas de terra orta eſt. ⁊ iuſticia de celo ꝓſpexit
ↄiūcta eſt hūanitas diuītati ut accipet de ple
nitudine bonitatis qđ ſue defectū ſuppleret īfir
mitatis. Fuit hic modus ſaluādi hūani gn̄is
dīne bonitati ↄueniens. Satiſfactū eſt iuſticie
ſimꝉ ⁊ miſericordie . Satiſfactū ē amori ⁊ odio
Placuit hoc dīne potentie q̄ omēꝫ defectū nr̄m
ſua virtute ſupat. Placuit ⁊ ſapientie q̄ nichil
fruſtra nichil nō decēter ac ↄuenientiſſiē facit
Et licꝫ necitate abſoluta qua necāriū dicit⁹ ſine
q̄ aliud eſſe non pōt Incarnacō verbi necāria
nō fuit eo tamen modo quo necāriū accipitur
id quo ↄuenientius ⁊ ↄgruētius puenitur ad
finē . dicere nō pudet ad repacōem hoīs īcar
nacōnem filij dei necāriam fuiſſe. Ego ſum de⁹
ego ſum dn̄s. et non eſt abſqꝫ me ſaluator ex
pſona xp̄i inquit yſaias . qꝛ nō poterat homo
ſaluare ſeipm̄. et necāriū fuit ut homo fieret
deus. et deus homo ſaluaret hominē. ꝓpter qđ
pulcherrime et ad ꝓpoſitū aptiſſime inquit ex
nr̄is profeſſoribꝫ vn⁹ in hūc modū de miſterio

dine incarnatōis. Suſcipit̄ a maieſtate huili tas. a virtute infirmitas. ab eternitate morta litas. et ad depēdendū condicōnis nature debi tum natura inuiolabil̄ eſt vnita paſſibili. deus q₃ verus et homo verus in vnitate tempatur. vt qd̄ nr̄is remedijs ɔgruebat vnus atq₃ idē hominū deiq₃ mediator ⁊ mori ex vno et reſur gere poſſet ex altero. niſi eni eſſet verus de⁹ nō afferret remediū. niſi eſſet verus homo. nō pbe ret exemplū. Intelligis q̄p ɔuenient̄ filius dei. Carnē aſſumpſeit ut deus. ⁊ mortē obierit ut homo. S₃ queis teſtiōnia antiq legis. nō nega bim⁹ pſto ſunt. Ecce inqt yſaias. virgo ɔcipi et ⁊ pariet filiū ⁊ vocabit̄ nomē eius emanuel qd̄ inſpͭtatur nobiſcū deus. Quomō nobiſcum deus. niſi qꝛ verbū caro factū eſt ⁊ hitauit in nobis. Et iteꝝ eiuſdē ꝓphete verba ſūt. Puer natus eſt nobis. ⁊ filius datus eſt nob₃. cuius imperium ſuper humerū eius ⁊ vocabitur no men eius admirabilis. conſiliarius. deus for tis. pater futuri ſeculi. princeps pacis. An nō ſit miſterium incarnatōis plane oſtenditur ⁊ que tūc futura erāt tanq̄p pterita maifeſtātur Puer inqt natus eſt nob. qꝛ natus eſt in huā na paruītate. et datus eſt filius. quemadmo dum Johes ait. quia ſic deus dilexit mundū vt filiū ſuū daret vnigenitū. Datus eſt criſt⁹

¶ Oṁ incarna° filij dī ex veteri teſtamto

ex diuinitate · natus ex humanitate natus ex vir
gine · cuius imperium super humerum eius quod est
imperium xpi · nisi lignum crucis in quo pependit
mundum vicit · aereas potestates debellauit et suba
cto triumphato quoque dyabolo regnum suum potenter intra
uit. Oportuit enim xpm pati et sic intrare in glori
am suam ut inquit in euangelio luce · Imperium igitur
super humerum eius fuit · quia crucem suam suis gesta
uit humeris quamuis eo fatigato Simon cireneus
angariatus sit eam tollere · dicitur admirabilis propter
signa et prodigia que fecit · lumen cecis · auditum
surdis · claudis ambulacionem · debilibus fortitudi
nem · et mortuis vitam restituens · Consiliarius
appellatur propter euangelica consilia que adiecit
antique legi · deus asseritur ne putares purum hominem
natum · Nam deus humane nature coniunctus est. For
tis quia spoliauit infernum · Et portas ereas con
fregit et vectes ferreos dissipauit · Pater futu
ri seculi · quia celum aperuit electis et regnum homi
preparauit eternum post hanc vitam in celesti Ihe
rusalem · Princeps pacis · quia nato xpo clausum
est apud romanos templum Iani et amica pax est
orta · et gloria in excelsis deo cantauerunt angeli
Et in terra pax hominibus bone voluntatis · Vnde
dicit et alio loco idem Ysaias incarnacionem verbi
dicens · Dominus enim iudex noster dominus legifer noster
dominus rex noster ipse veniet et saluabit nos · quia pro inde

accipiendū eſt· ac ſi dicat carnem accipiet et
mortem pro nobis ſubibit· Et rurſus· Vere tu
es deus abſconditus· deus iſrl ſaluator· abſcō
ditus inquit· quia in carne latuit· ſaluator iſrl
quia ſua morte noſtrā mortem redemit· Et ne
putes tempalē eſſe ſalutē ſaluacōnis genus
addidit iſrahel· ſaluatꝰ eſt inquit ī dño in vir
tute dñi ⁊ ſubdit· ſalute eterna· quā cō ſecuti
ſunt omnes qui ex iſrahel criſto crediderunt·
Aptiſſimū teſtimoniū eſt yſaie· Sed audi Je
remiam ſua ſūt hec verba· Ecce dies venient di
xit dñs et ſuſcitabo germē iuſtum ex ſemine
dauid et regnabit rex ⁊ ſapiēs erit et faciet iu
diciū ⁊ in dieb; ill' ſaluabit' iuda et habitauit
iſrahel ꝯfidenter ⁊ hoc eſt nomē qd vocabunt
eū deꝰ iuſtus· Conſidera verba ⁊ attēde miſte
ria· Suſcitabo inq̄t germē iuſtū· i· xpm ſcm̄ et
iuſtū ex ſemine dauid ſm carnē q ex proſa
pia regia ⁊ de ſāguine dauid maria mater dñi
nata eſt ⁊ regnabit rex· Quō regnabit· Sane
queadmodū ipē apud matheū in euāgelio di
cit· Data eſt michi oīs poteſtas in celo et in ter
ra qd ē regē eē· ⁊ ſapiēs erit ait ſapiēcia· ſ· cre
ata que hominis eſt· et increata que dei eſt ⁊
q̄ eſt ante ſecula· et faciet iudiciū diſcrecionis
ſcilicet et diſcuſſionis· nunc diſcrecionis dum
elegit ex mortalibus quos vult et alios ſuo

arbitrio dimittit. ⁊ in fine ſeculi diſcuſſiōis qn̄
reddet vnicuiqȝ ſm̄ opa ſua. In diebȝ illis ſal
uabit̄ iuda id eſt. Quicūqȝ crediderit et bapti
zatus fuerit ſaluꝰ erit ⁊ habitabit iſrl̄ ↄſideret
in ſtatu ecc̄ie triūphantis. ⁊ hoc eſt nomē qd
vocabūt eum deus iuſtus. ut ſcias ꝙ xp̄us ex
ſemine dauid natus eſt nō ſolū homo ſȝ etiam
deus eſt. nec alteri ꝙ̄ xp̄o hec verba ↄuenire
pn̄t. Accedat ⁊ alius ꝓpheta baruch nomine
Quid ille ait. Hic eſt inquit deus nr̄ et extita
bit̄ alius aduerſus eum. hic adinuenit omnē
viā diſcipline ⁊ tradidit illā Jacob puero ſuo
⁊ iſrl̄ dilecto ſuo poſt hec in terris viſus eſt et
cū hoībus ↄuerſatus eſt. docēt hec oia incarna
tōnem verbi ⁊ hoiem factū. dei filiū manifeſtāt
¶ Nunc de morte audi ⁊ eos cōtempnito qui
xp̄m volūt eſſe trāſlatum ⁊ nondū mortuū. ſȝ
incredibili demētia citra diē ſupremū iudicij
cū oībus angelis interficiendū putant. O ne
fandam audaciā. ⁊ ſtulticiā alijs inauditā. di
mittimꝰ angelos quoꝝ ſubſtātia incorporea ē
⁊ immōrlis. Xp̄m interfectū negāt. et aiūt in
terficiendū. ac dauid ex pſona xp̄i. que non
rapui tūc inquit exſoluebā. quia nō peccauit
et penas dedit et ꝓ alieno delicto mortē ſubijt
Quod maifeſtius Iſaias oſ̄dit dicens. Vere
languores nr̄os ipē tulit. et dolores nr̄os ipſe

portauit. Ipē vulneratus eſt ꝓpter iniq̄tates
nr̄as. attritus eſt ꝓpter ſcelera nr̄a. diſciplina
pacis nr̄e ſup eum. Et liuore eius ſanati ſumus
omēs eni nos q̄ſi oues errauim⁹ ⁊ vnuſquiſq;
in via ſua declinauit. ⁊ deus poſuit ſup eum ini
quitatē. id eſt penā pro iniq̄tatib; expiandis
oim nr̄m. ⁊ ſubdit. oblatus eſt. q̄ ipſe voluit
⁊ nō apuit os ſuū. ⁊ paulo poſt. tradidit i mor
tem aiam ſuā ⁊ cū ſceleratis deputatus eſt ipē
multoꝝ pccā tulit ⁊ ꝓ trāſgreſſionib; rogauit
Si vidiſſet ꝓpheta paſſionē xp̄i vix potuiſſ; ap
cius loqui. Nec Jeremias tacuit tormēta dn̄i.
qui eū in ligno crucis. ita loquentē inducit O
vos omēs q̄ trāſitis p viam attendite ⁊ videte
ſi eſt dolor ſicut dolor me⁹. Et ipē ſaluator de ſe
ait. Ecce aſcendim⁹ iheroſolimā. et filius hōis
tradet principib; ſacerdotū ⁊ ſcribis ⁊ ꝯdemna
būt eum morte. ⁊ tradēt eum gentib; ad illudē
dū ⁊ flagellandū ⁊ crucifigendū. ⁊ tercia die
reſurget. Et iteꝝ alibi. Sicut moyſes exaltauit
ſerpentem in deſerto ita exaltari oportet filiū
hominis. vt omnis qui credit in eum nō pere
at ſed habeat vitam eternam. Et ne de morte
dubites. Scribit euangeliſta cum accepiſſet
Jheſus acetum dixit Conſumatum eſt. et in
clinato capite emiſit ſpiritū. Prophete xp̄m
moriturū et a mortuis ſurrecturū predixerunt

euãgeliſte et obijſſe in cruce ⁊ ſepultum reſur
rexiſſe tercia die affirmãt certa res eſt michil
ambiguitatis habʒ veritati oĩa conſonãt. re
ſurrexit dñs. Aſcendit ad celũ ⁊ venturus eſt
iterum. ⁊ faciat iudiciũ in fine ſeculi. Qua lex
hec non recipit quia non ſapit de xp̃o q̃ ſapere
oportʒ. Cui9 alterũ aduentũ non ſolũ euãgeliũ
ſʒ antiqui etiam vates oñdant ſicut paulo añ
de Jeremia dixim9. cõteſtis eius eſt Daniel di
cens. Ecce in nubibʒ celi q̃ſi fili9 hoĩs veniebat
et vſqʒ ad antiquũ dierũ ꝑuenit et ſequitur
et dedit ei ꝑtãtem ⁊ honorẽ ⁊ regnũ ⁊ omnes
populi tribus et lingue ſeruient ei. Quib9 ver
bis viri doctores iudiciũ xp̃i facile inueniũt in
fine mũdi. et ipẽ xp̃us de ſeipo loquitur. Dico
vobis ꝙ vos qui ſecuti eſtis me in regñacõne
cũ ſederit filius hoĩs in ſede maieſtatis ſue. ſede
bitis et vos iudicãtes duodecim tribʒ iſrl. Et i
actib9 Apłorum legim9. conſtitutũ eſſe xp̃m a
deo prẽ viuorũ ⁊ mortuorũ iudicẽ. Hec nos de
deo ſentimus. hec et firmiter credim9. hec ſalu
brit̃ predicam9. eternã vitã ꝓmittẽtes oĩbus
qui xp̃o credũt et in trinitatis noĩe baptizati.
oꝑa faciunt euãgelio digna. Queris q̃ ſit iſta
vita eťna. Quid agat illic homo q̃ voluptate
letet̃. Et quã btĩtudinem aſſequat̃. Rñdemus
cum Euangelio Johãnis. Hec eſt vita eterna

vt ꝯgnoſcant te verū deū ⁊ quē miſiſti Jheſum
xp̄m· ſūma ibi felicitas erit· vidē deū in ſua na
tura· ⁊ eius pfrui bonitate gaudiū nr̄e mentis
erit hac ſaciabimur hac implebimur hinc ſū
ma felicitas erit habere deo ⁊ deū ꝯgnoſcere vi
dem⁹ enī nūc p ſpeculū vt ait aplūs tunc facie
ad faciē ⁊ i iubilo teſte Job. In facie dn̄i vide
bim⁹ lumē et ſaciabimur cū apparuerit gloria
eius et erim⁹ ſibi ſimiles ſicut ait Johēs. Nec
ocul⁹ vidit· Inquit yſaias nec auris audiuit
nec in cor hoīs aſcendit que ꝓmiſit domin⁹ dili
gentib; ſe. Et aplūs nō eſſe ꝯdignas paſſioēs
hui⁹ ſeculi dicit ad futurā gloriam q̄ reuelabi
tur in nob. Tua lex in alia vita flumina lactis
⁊ mellis ⁊ vini ꝓmittit ⁊ cibaria delicata ⁊ vxo
res multas et ꝯcubinas et virginū coitus et
angelorum in turpib; obſequijs miniſteria et
q̄cquid caro depoſcit· bouis hec paradiſus ⁊ aſini
potius q̄ꝫ hoīs eſt. Nam quis mortal' eſt hoīs
habens faciem q̄ p omnē vitam ſuam corpori
ſeruiat quis nō aliqñ in mentis receſſum abit
quis non paſcit intellectū aliquādo et a ſenſi
bus recedit ſpeculando. An non eſt honoris et
glorie voluptas· multo iocūdior et diuturnior
q̄ꝫ veneris· an non dulcior eſt bene acte vite
laus· q̄ꝫ cibus ipſe vel potus. Bibit ſapiens· at
qꝫ edit vt viuat· tua lex ideo vitam appetendā

hoī exiſtimat ut edat ꝛ bibat. ſic in hoc ſeculo carneus fuit legifer tuus. ita ꝛ in futuro carnī ſtudendū putauit. neqꝫ curauit ſaciaē mentē cui omē ſtudiū fuit implere ventrē. atqꝫ in ea re ſūmū bonū eſſe putauit. qđ neqꝫ gentiles pħi preť paucos admiſiſſent inť quos ſūma fuit de ſupmo bono diſſentio. Alij in doloris p̄uacōne felicitatē poſuerunt vt didomi⁹. Alij in honeſtate voluptati ꝯiūcta ut Caliphō ꝛ ſinomachus. Alij in ſcia vt erilus. Alij in ſola virtute atqꝫ honeſtate vt zenō ꝛ Stoyci. Alij i bōis aī ꝛ corpis ꝛ fortune vt Ariſt. ꝛ pipatetici. Soli artiſtippus ꝛ Epicurus et eoꝝ ſcola ſūmū bonū in voluptate locauerūt atqꝫ hijs. tua lex ꝯformis eſt qui fex oīm pħoꝝ ꝛ fetidū cenum fuē. Nec tamē illi in eo errore fuerūt vt hāc felicitatē i altero ſeculo exſpectarūt. quibꝫ future vite ſpes nulla fuit mortalē aīam exiſtimātitꝫ Noſtri pħi ſūmū bonū nec in terra nec i ſenſu ſed in celo ꝛ in deo querendū cenſent. et eo ſaciandā mentem exiſtimāt. Et natura inſtituit nos vt celū aſpicietes eo votis oībus aſpirem⁹ ſicut eſt illud poeticū. Os hoīm ſublime dedit celūqꝫ videē iuſſit. ꝛ erectos ad ſidera tollē vultus. Quis neſcit finē hijs p̄ſtare que ſunt ad finē omia hec corporea oblectamenta eo repta ſūt ut ſpes hoīs ꝯſeruari ꝛ in ſuū finem quī ē

deus per hec adduci poſſet. Quis aut ederet aut biberet aut pro creandis liberis operam daret niſi eſſet in hijs aliqua delectacõ. ad hec non eſt finis hominis. qui ad deum factus eſt et niſi ad deum veniat nunq̃ quieſcit. nec per carnales delectacões ad deum ipm puenitur ſed quanto hijs magis immerſus eſt homo. tanto eſt ab ipõ deo remotior. qui aliquãdo eo beatior exiſtit. quanto angelice diuineq; natu re magis. ac magis adheret. nec curat carna lia deſideria. qui bonis fruitur ſpiritualib; ſicut ignis et aqua ſimul eſſe non poſſunt ſic deli cie ſpiritales carnalibus non coherẽt trahũt ille ad ſe humanam naturam et totam in ſe ra piunt nec ſentire ſinunt que caro appetit. Gu ſtato ſpiritu decipit omis caro vt inquit vnus ex noſtris. Tua lex in paradiſo voluptates admittit quas nec Solon nec ligurgus permi ſit in terra. Quot feditates de cibo et potu et alijs voluptatib; oriuntur. quas in paradiſo nephas fuerit nomiare. aut enim gigneren tur ſine fine hoies. et implerent omia. nunq̃ morituri aut fruſtra eẽt permixtio maris et fe mine ſine fructu. que etiã in hoc mundo dam natur. Dicis quid ergo feminis op⁹ eſt. ſi non eſt coitus. Dicim⁹ et nos. quid opus ẽ coitu ſi nõ ẽ gñacio. ꝓpter voluptatẽ dices ad hec feda

voluptas eſt ⁊ indigna· que padiſũ nõ ingre
ditur· Nam quõ illic pmiſſa erit hec turpitudo
que hic tanq̄ obſcena ꝓhibet̃· et tantũ ꝓpter
ſobolem aut euitãdi maioris mali cã pmittitur
ypocrates diuine vir ſcientie venereũ coitum
partẽ eſſe q̄ndaʒ morbi teterrimi exiſtimabat
quẽ nr̃i comicialem dixerũt. Quis igit̃ habẽs
aliq̄d humani pudoris ac ut verbis cuiuſdam
gentilis vtamur voluptatibꝫ iſtis duabꝫ coeũ
di atqꝫ ꝯmedendi que hoi cum ſue atqꝫ aſino
ꝯmuẽs ſũt gratulet̃· Non ſũt hec que pia mẽs
in celo requirat· Dicis iterũ non erit plena fe
licitas in padiſo ſi aliqd defuerit oblectamẽti
genus ergo vt exiſtimas cũ variȷs rebꝫ oble
ctent̃ hoies· ſaltacõne· venacõne · piſcacõe· lu
do. lucro· cãtu· cibo· potu· venere· ⁊ aliȷs q̄plu
ribꝫ eadẽ omĩa in padiſo tuo requires· ⁊ cum
virgilio dices· Que grã curruũ· armorũqꝫ fuit
viuisqꝫ cura intẽtes paſcẽ equos· eadẽ ſequi
tur tellure repoſtos. Vana hec phĩa eſt· quã
nulla vnq̄ ciuitas bene iſtituta ẽcepit Nos vt
diximꝰ mentis gaudia ⁊ ſpũales delitias que
rimꝰ. Btũtudo nrã quã exſpectamꝰ ĩ alteã vita
eſt ipa dei viſio· q̄ nichil optabiliꝰ iueniri põt
videbit ei btũs animꝰ ⁊ que ſũt in celo ⁊ que
ſub celo· quid erit qd eius aſpectum fugiat qui
videbit videntẽ omĩa· q̄ nunc videt̃ur obſcura

de deo· de trinitate· de incarnacõne verbi de ꝓ
ceſſione ſcĩſpũs· de ſacramẽtis eccĩe· de ceteris
archanis. tũc apta erũt· ⁊ manifeſta· nullũ de
erit oblectamentũ. nichil requiret vltra plenꝰ
aĩmꝰ· nam q̃d pleno opus eſt. nichil illi deeſt
q̃ nichil cupit· deſideria nr̃a implebit optimus
ac maximꝰ deus· ĩ quo oĩa bona inſũt· nec vllũ
cupiditatibꝫ nr̃is relinquet locũ· erit deus oĩa
in oĩbus qui ſine fine videbit̃ ſine fine amabit̃
ſine defatigatione laudabit̃. que lingua dicẽ
vl' quis itellectꝰ cape ſufficit illius ſupne ciui
tatis q̃nta ſint gaudia ãgeloꝝ choris intẽeſſe
cũ btĩſſimis ſpiritibꝫ glorie cõditoris aſſiſtere
p̃ntem dei vultũ cernẽ· Incircũſcriptũ lumen
vidẽ. nullo mortis metu affici· incorrupcõnis
perpetue munẽ letari· Neqꝫ illic btĩtudo huãni
corporis in epulis erit· aut in vino aut in coitu
Ex redũdantia btĩtudinis aĩe glorificabit̃ cor
pus ipm· ⁊ ſimilitudinẽ eiꝰ induet· Fulgebit
tanq̃ ſol in ꝯſpcũ dei. tenuitati eiꝰ nulla reſiſtꝫ
materia. leuitas ⁊ agilitas ĩfinita ſpacia ĩ ictu
oculi pmeabit· nl eit quo ãpliꝰ ledi poſſꝫ· Inuio
labile eit ⁊ ipaſſibile more aĩe et ita totus hõ ex
ultabit ⁊ dicꝫ cũ ꝓpha Cor meũ ⁊ caro mea ex
ultauerũt in deũ viuũ· nec fruſtra erit drña ſe
xuum· aut artus reliqui ſupfluent. reſurgent
viri et femine integris menbris· ⁊ non ſolum

in ſpecie ſʒ in ipō indiuiduo huāne nāture perfectio reintegrabit̄ nec tn̄ aīmales opacōnes aderunt. nec ɔmixtio maris et feie. qꝛ ceſſabit cā ꝓpter quā fuerat introducta. Erit eni ɔpleta multitudo hominū a deo prefinita. nec vllus erit carnalis appetitus nec pulſabit tēptacio inimici. nō patebit inſidie locus cū puentū fuerit ad triūphum. Pax ibi inconcuſſa et quies a ſūma cōcordia vigebit. Vides igit̄ tuam et nrām btitudinē quātū inteſt. nrā felicitas nobiliori hoīs parti id eſt aīe rn̄det. tua viliori id eſt corpori noſtra mentalis eſt. tua carnalis nrā fulgens a nitida. tua obſcura a fetida. nrā cū angelis ipō deo cois eſt. tua cū iuīb9 a aliis pecoribʒ. nrām docti oēs laudāt. tuā vituperāt nrā celo digna eſt. tua etiā in terra rep̄hendit̄ Sʒ dices in ſacris etiā codicibus ɔuiuia repiri que futura videtur in celeſti ihr̄lm. potu. cibo qʒ plena. Inquit eni yſaias. Faciet dn̄s exercituū oībus populis in monte hoc ɔuiuiū pinguiū. Et ī ſapia legim9. Miſcuit vinū a poſuit menſā. Et iterū. Venite a ɔmedite panē meū a bibite vinū qd miſcui vobis. Et in Eccīaſtico Cibauit illū deus pane vite a intellectus a aq̄ ſapiencie potauit illū. Et dn̄s apud lucā. Ego inquit diſpono vobis ſicut diſpoſuit michi pr̄ meus. vt edatis a bibatis ſup menſā meam in

regno meo. Omnia hec et hijs similia spūalem hñt intellgentiā. quia de mensa ipa sapientie nō corpalis vl' cibus vl' potus aſſumit' ſ; men talis. q̄ ſuauiſſimus eſt ac mūdiſſimus. et hic eſt quē nos exſpectam9 in futuro ſeculo. Tāto eſt igit' nrā dignior ꝙ tua felicitas. qn̄to nobi lior et dīne btitudini ꝓpinquior. Sz attingam9 nōnullas alias tue legis ieptias que tū ſacris lr̄is aduerſant'. tum philoſophicas rōnes ex cludūt. dicit legifer tuus ꝙ tetigit eū deus ma nu ſua inter humeros et vſq; ad medullā dorſi eius penetrauit frigus qd' pinde eſt ac ſi corpo reū eſſe deū affirmet. ꝙ tactus nō eſt niſi per corpus. Nos incorpeū dicim9 deū. Ait ei yſai as ex ore dei. Celū et terrā ego impleto. qd' nō poſſet fieri ſi corpeus eſſet. et ꝓpterea dicit in pſalmis dauid. ſpūs dn̄i repleuit orbē terrarū Spiritus inquit dn̄i non corpus dn̄i. et Johes in euangelio Spiritus eſt deus. Philoſophi deum purum actum dicunt eſſe. principiū om nium rerum. nature oīno ſimplicis et eterne ꝙ ſi corporeus eſſet. eſſet ↄpoſitus ex elemētis aut alia materia. Et poſterior ſuis partibus neq; ſimplex. neq; purus. neq; origo rerum Et creaturas haberet ſeipſo excellentiores an gelos ſcilicet. Nobiliora ſunt enim ſpiritualia quam corporea. quod eſt opinari abſurdum

ne dicam⁹ aſſerē. Nec simł ſtare pōt vt cauſa
cauſarū ſit deus ſicut pħi volūt ⁊ recte volunt
et cōpoſitus inueniat̄. eſſet enī ab alio ꝯpoſit⁹
Et illū nos pociūs dicēmus deū qui ꝯpoſuiſſet
nō eſt igit̄ corporeus deus qꝛ cōpoſitus non eſt
Nec mouemur. qꝛ in ſacris lr̄is. ⁊ caput ⁊ ma
nus. ⁊ pedes. ⁊ oculi. et digiti ⁊ cor et vterus et
hmoī attribuātur deo. vtitur enim ſpūs ſcūs
qui loquitur in ſcripturis vocabulis que ſunt
in vſu per ſimilitudinem quādā. ſicut dicit Eze
chiel ex pſona dei. Ego viſionem multiplicaui
eis et in manibꝫ ꝓphetarū aſſimilatus ſum eis
Eſt enim naturale hoī per ſenſibilia ad intelligi
bilia puenire. Et oīs nr̄a ꝯgnitio a ſenſu capit
exordiū. Atqꝫ idcirco ſpūalia nobis in ſacris
codicibꝫ ſub methaphora corpaliū exhibentur
Atqꝫ ita fit ut etiā rudes aliq̄d capiant qui alio
quin eēnt diue ſapientie minus ydonei audi
tores. ¶ Dixit pterea tuus mahumetes oīm
peccōrum cām eſſe deū. Et exclamās. hijs verb̄
vtitur. O deus quibꝫ vis bonā. quib⁹ vis malā
viā prebes. Nos mōrlē pccm̄ auerſionē q̄ndā
eſſe dicim⁹ ab vltimo fine. nec poſſibile cenſe
mus deū qui vltim⁹ finis eſt volūtatē cui⁹piā
a ſe auertē. eſſet enī ſibijpi cōtrius. et ſi deus
oīa diligit. quecūqꝫ fecit ut eſt illud ſapiētie
diligis oīa que ſūt. ⁊ nichil odiſti eorū q̄ feciſti

q̄uo cōſentaneū eſt. vt pecī cauſa ſit ipē deus Cui dixit in pſalmis dauid. Odiſti om̄es qui opantur iniquitatem. Et in eccīaſtico legimus omne detrementum erroris odit deus. cōtria ſunt amor ⁊ odiū. Audi vlterius intolerabilem tue legis errorē. Si nobis inq̄t aduerſa incumbunt. incubuerunt ⁊ ceteris. Sunt ei iſti dies caſus atqꝫ fortune. negat diuinā ꝓuidentiam curare mortalia. Nos de diuina ſapīa dicimus ꝙ attingit a fine vſqꝫ ad finē fortit. ⁊ diſponit omnia ſuauiter nec ſūme dei bonitati cōuenit ea negligē que creauīt ꝓpter qḋ inquit apud matheum dn̄s. omnes capilli capitis veſtri numerati ſunt. Addit mahumetes angelos creatos ex flām̄a ignis ⁊ peccare. et mortuos eſſe. Nos cum ꝓpheta dicim⁹ ꝙ deus fecit angelos ſuos ſpūs. ⁊ creauit eos ex nīlo. ⁊ phos nobiſcū ſenciētes hēmus. qui om̄es angelos quos vocāt intelligētias incorpeos eē dixerūt nec pecm̄ in angelis repiri poſſe cenſem⁹. Qui deū in eēntia videntem oīa videt ⁊ oīa intelligūt ad ſuā pfectionē necāria. nec eſt in eis ignorātia. peccati mater. Nec ſubiectam corruptioni naturam angelicā arbitramur in qua non eſt materia que ſepari poſſit a forma. ſed ipa forma per ſe ſubſiſtit incorruptibilis et immortalis. origenis preclari ⁊ excellentis ingenij viri

ſicut multa extāt pclariſſima opa·ita et nōnul
li errores puerſiſſimi repiūtur·int quos vn9
ille eſt·qui demoēs p dei miſericordiā liberādos
eē·aliqñ a penis aſſeit·Huc ſecutus eſt mahu
metes qui ſaluādos p alcoranū malos āgelos
affirmat nos cū yſaia de oib3 dampnatis ſiue
hoibus ſiue angelis vnā ſentenciā habem9 qꝑ
vermis eoꝝ non morieť·et ignis eoꝝ nō extin
guetur·Et ſaluator in euāgelio dampnatis in
vltimo iudicio ignē eternū repromittit diabo
lo et angelis eius prepatū·Quid qꝑ tu9 legiſer
aiam humanā portionē aſſerit aie dei·Sic non
nulli phi palā tradiderūt et manichei ſecuti ſūt
Nos humanā aia3 ad ymaginē et ſimilitudiē3
dei factā dicim9·ſicut ſcriptū eſt in geneſi·Fa
ciam9 hoiem ad ymaginē et ſimilitudiē3 nrām
qd de aia dictū ē nō de corpe·qꝑ ſi aia hois por
cio eēt dei·eēt vtiq3 deus·nec eēt homo nō deus
qd dicē ſtultiſſimum eſt Cū manifeſtū ſit labi
hois aiam a bonitate in maliciā·A veritate in
errorē·a gaudio in triſticiā·a ſpe·in deſpacoē3
qd eſt a dei ſubſtātia penitus alienū·Nec illud
veꝝ ē quod i vrā lege tradiť·aias hoim ex ma
teria pducťas eē omēs·Aſſerunt eni phi ab
extrīſeco eē hoi in tellectū·S3 qꝑ in nato·ſit ſpi
ritus vite iuſſu dei·Et theologi rōnales aias
omēs ex nichilo creatas dicūt·et Adā cū factā

vidiſſet feminā· hoc os inquit de oſſibꝫ meis ⁊
caro de carne mea nō dixit aia de aia. Et ꝓpħa
in pſalmis canit. Qui finxit ſingillatī corda eo
rū. Ponit̄ eni cor pro aia q̄ ſedes eius ī eo eſt
Et de9 ſibi aiaꝝ productionē reſeruauit ꝓpter
eaꝝ dignitatē qui ꝑ yſaiā ait. Omēꝫ flatū ego
feci qd intelligit̄ de flatu ſpūali. qui eſt rōnal
aīa. Preterim9 q̄ celū ex fumo fcm̄ dicitis. qd
ſi verū eſſet corrupcōni ſubiacēt. Preterimus
q̄ ſolē et lunā equales ab initio virtutis et lu
minis tu9 ꝓpheta teſtat̄. Nos dicim9 celum ex
nichilo creatū ⁊ duo lūiaria mag̃ feciſſe deū ab
initio. luminarē maius ut p̄eſſet diei. ⁊ lūiare
min9 ut preeſſet nocti. Ad illud tn̄ ſimus qd
in vrā lege dulciſſimū ⁊ ſaluberrimū eē puta
tis. Vxoēs multas ducē. qd ſi deo placuiſſꝫ cre
ato hōi ab initio nō vnā tantū ſociā prebuiſſꝫ
ſꝫ plurimas. nec dixit deus relinquet hō prēm
⁊ mrēm. ⁊ adhēbit vxoribꝫ ſuis. ſꝫ vxori ſue di
xit. Nec amicicia int̄ virū ⁊ vxorem vera eē pōt
vbi nō eſt eq̄litas. Cū vir pluribꝫ miſceat̄ mu
lier vero vni tm̄ adhēat. cui9 ē in alias pluēs
diſtract9 amor. Nec ꝓptēa nuērus hoim auge
tur q̄ plures. vni nubāt feīe. nā totidē viri pri
uati ꝯiugio ſine prole decedūt. Et pſertim cum
mulieres nuēro pauciores exiſtāt. Iniq̄ inſuꝑ
res vidꝫ ⁊ naturali adūſa libtati vni9 vꝛ̄ ciuiū

alios multiplicī mr̄imonio vti·Alios in ſolitu
dine degē·Nec ꝓpterea laudanda conſuetudo
ꝙ in veteri lege pleroſqꝫ ſcōs viros pluribus
vxoribꝫ fuiſſe ꝯiūctos legim⁹·ꝗ nō id ex lege
aut ex voluptate fecerūt ſꝫ dīna quadā diſpen
ſacōne·Et ad ſobolē ꝓcreandā que creſceret ī
cultu dei·Tacem⁹ de diuorcio quod ꝑmittitur
apud vos cōtͣ legem euāgelicā·⁊ de adulterio
⁊ fornicacōe·⁊ alijs ſceleribꝫ·que licꝫ antiqua
lex deteſtet·⁊ noua prorſus abhominet apud
vos tn̄ ꝯceſſa videtur·Non eſt ꝙ oīa tue legis
errata pcurramus·qn̄ neqꝫ nobis ſcribendi
neqꝫ tibi legēdi ſatis eſt ocij·Et tuipē pro tuo
ingenio multa intelligis a deo ſtulta eē·vt nul
la poſſent rōne defendi·Tota de deo queſtio ē
hic oīa referūtur·totū in hoc conſiſtit vt xp̄m
Jheſū deū eſſe credam⁹ quo ꝯceſſo necē eſt ei⁹
legi obedire ⁊ eius verbis credē qui verax eſt
⁊ mentiri nō pōt·In eius lege trinitatē de qua
ſup̄ diximus in vnitate dīnitatis compim⁹·Et i
carnacōnem verbi·⁊ ꝓceſſionē ſpūs ſcī·Et re
liqua oīa q̄ retulim⁹·vſqꝫ ad extremū iudiciū
ꝙ aūt xp̄us deus ſit iā ſup̄ oſtenſum eſt ex veteri
lege atqꝫ ꝓphetis·Licꝫ etiā ex tua lege mōſtra
re·que ꝓphetā ⁊ ſcīm virū fuiſſe xp̄m aſſerit·Si
ꝓpheta et ſanctus ergo verax·ſi verax et deus
Nam deū ſe ipē teſtatus eſt dicēs·Ego et pater

vnū ſum⁹ ⁊ qui videt me videt ⁊ prēꝫ. Et ſi cre
ditis i deū ⁊ in me credite. Et alia multa hmōi
p que diuitas xpi colligit̄ . ⁊ equa cum p̄re et
ſpū ſcō maieſtas . bn̄ eſt igit̄ ut legē nrām am
plectaris q̄ verax eſt ⁊ ſalutaris a deo data . ⁊
tuā relinq̄s . in qua nō veritas neqꝫ ſalus . hō
illā tulit peccatis ⁊ ignorātia plen⁹ . Intellexiſti
q̄nta adducim⁹ ex veteri lege teſtimonia qui
bus de⁹ oſ̄ditur . ⁊ hō xpus Jhus . ⁊ pro nrā
ſalute ſupplicio crucis affect⁹ . Audiuiſti ſacro
ſcī euāgelij atteſtacōnes ⁊ ipi⁹ xpi voces q̄ tua
lex ſcdm̄ habꝫ . Quid igit̄ obſtat baptiſmo . q̄s
ꝓhibet aquā . quid moraris ingredere . Jam tā
dem ſalutis iter cū p̄cellētibꝫ viris et magnis
impatoribꝫ ad eternā ſalutē ſub xpō puenies
Diximus de cōſtātino ſeniore et philippo qui rē
publicā tenētes in xpm credidē . poſt cōſtanti
nū . creati ceſares idem iter ſecuti ſūt . et in fide
nrā dormierūt . excepto Juliano apoſtata qui
ex monacho Ceſar factus trāſiuit ad ydola . q̄
vitā laxiorem ꝑmittebant Sed ille in bello par
thico penas dedit . Et ſagitta confoſſus in in
certum miſſa . coactus eſt cadens dicē . Viciſti
galilee . Sic enim per cōtumeliā vocabat xpm
Fuerūt ⁊ aliqui ſciſmatici ⁊ heretici qui et ſi
xpiano nomine . non tamen recta inceſſerunt
via . Impatores criſtiani nullo errore polluti

Inuẽti ſūt Iouinian⁹ Gracianus Juſtinianus
Valentinianus Juſtinus. duo theodoſij Archa
dius Honorius karolus magnus Ludouicus
⁊ plurẽs franci ⁊ theutonici. tres ottones. hen
rici aliquot. Et non pauci ſub alijs noibꝫ. pre
terimus alios reges fama claros. q̃ vel in gal
lia vł in hyſpania vł in anglia vł in alijs pro
uincijs. xp̄ianis ſacris iniciati fuerẽt ⁊ in dño
mortui ad vitã creduntur migraſſe beatã cum
hijs nõ eſt cur te pudeat xp̄i iugũ ſubire. ⁊ ſub
eo regnare. p quẽ reges regnãt. ⁊ legũ ↄdito
res iuſta decernũt. Multos inuenies reges quí
te colentẽ xp̄m honorabũt et ſi eni aliqñ horre
bant reges xp̄i nomen ⁊ ꝓpter ydola xp̄ianos
pſequebãtur. Poſtea tñ ꝓpter xp̄m ydola dele
uerunt. Honeſta hec ſocietas ẽ. cũ qua te voca
mus in viam veritatis ⁊ pacis. Illa nichil dig
nitatis hꝫ cum q̃ te tua lex i deuia rapit. Nam p̃
ter othomanoꝝ familiã de qua natus es. ⁊ illu
ſtres progenitores tuos. quis eſt qui magno
pere laudari inẽ ſarracenos queat. Celebrat̃
Saladinus quidã. et aliq̃ pauci nomẽ habent
q̃ res memoria dignas geſſere. at xp̄ianorum
excellentiſſima noia omẽs hiſtorias impleue
rũt. Noti ſũt in ſiria. et in Egipto ⁊ in aſia Got
fridus Balduinus Bohamũdus Tancredus
Conradus Philippus ⁊ alij admodũ multi q̃

ab extremis galliarũ et germanie finibꝫ cũ in gentibꝫ copijs Jherosolimã petiẽ. Jterqꝫ ſibi ꝑ medios hoſtes ferro pauẽ. Nos tibi comites damꝰ. cũ hijs te xp̄o iũgẽ cupiꝰ. Honeſtiores hij ſocij ſũt ꝙ egipcij effeiati. q̄ ībelles arabes tua origo ſic accepiꝰ Scitica ē inť ſcithas mul tos fuiſſe viros ī armis claros meōrie tradiť q̄ vectigalē aſiã pluibꝫ ſecuľ tenuerīt. Et egipci os vltra paludes eiecerīt. Non ſũt ꝯpandi q̄ egi pcij q̄ arabes Scitico gñi. nō eſt forti. ⁊ gnano equa ſocietas. Mirandū eſt tantũ potuiſſe ſuis faſtinacōibꝫ arabes. ut audaces ⁊ p̄ſtãtes ſci thas ī ſuã ſocietatē adduxerũt. Quid dicīꝰ ſo cietatē. nō eſt hec ſocietas. ſeruitus ē qñ eoꝝ legi ſubiectus es. q̄ vtinã lex eēt ⁊ nō decepcō ac p̄ſtigiũ Conformior tibi cũ xp̄ianis ſocietas erit. Fortibꝫ viris facile amicãtur fortes. virtꝰ virtuti placet. pulchra ⁊ ſtabilia ſũt inť equa les ꝯſorciã. ſi eadē religio eſt idemqꝫ cultus dei Age igť accipe xp̄ianos ſocios accipe fidē ⁊ ba ptiſmũ. qui te hic faciet ī ťris magnũ quo ad uixeris ⁊ poſt obitũ in celo beatũ reddꝫ. Audi ſti ꝓmiſſa euãgelica ⁊ quō cũcta q̄ dixiꝰ veteis legis auctoritate ꝓbanť. Sꝫ times ne te decipi amꝰ. recordaris tue legiſlatoris qui aſſerit le gē ⁊ ꝓphas a iudeis. euãgeliũ a xp̄iaīs eē corru ptũ. tũqꝫ de veritate vľ noui teſtamēti ľ veteris

remanſiſſe· qñtum alcorano ɔtinetur· Explora
tū id forſitan arbitraris ⁊ verū eſſe· atq; idcir
co teſtimonijs nr̄is nō adhibes fidē nec bapti
zari audes aut in xp̄m credē· Utinā tam bon⁹
fuiſſet tuus legifer q̄ callidus· tā verax q̄ ver
ſutus· tā iuſtus q̄ iniqu⁹· tota eſt artificioſa
⁊ fraudulēta lex eius· Nam q̄ diuinū ſibi abeē
auxiliū non ignorabat· ad humanas cōfugit
aſtucias· Cupiebat legē edē que ſibi nomen
daret· Famāq; etiā p flagicia exoptabat· vt
neroſtratus ille qui diane Epheſie templū in
cēdit· Et aīaduertēs antiq̄ ⁊ nouā legē q̄uis
honeſta eſſet durā tn̄ vulgo videri ⁊ ſeruatu
difficilē fieri poſſe· exiſtimauit ut innuērabiles
populi ī ſuas tradicōnes ɔcederēt· Nā gētiles
q̄uis laxiori lege tenēntur q̄ xp̄ani ɔtinētiam
tamen ⁊ modeſtiā ⁊ frugalitatē ɔmendabant
Et ph̄is auſcultabāt virtutis amatorib; neque
ſinebāt ſuos ciues corrūpi vicijs aut volupta
te marceſſere· Creuit igit̄ ſecta Sarracenorum
licentia vicioꝝ· placuit vxores ducē quot mal
lent· eaſdeq; dimittē· cū diſplicē cepiſſent· Ha
bere ɔcubinas q̄plures ⁊ in omē libidinis ge
nus poſſe prouolui· Indulgē ventri cūcta que
vellet ⁊ ori· pret vinū· vniuēſis immergi volu
ptatib;· Et ſi eni aliqua ieiunia in lege tua pre
cipiūtur id etiā ad irritandā voluptatē factū

eſt. Nam ſarracem diē ieiunātes. nocte ꝙ lon
ga eſt epulantur ⁊ bibūt. Nec aliā ob cauſam
vini vſus interdictus eſt n̄ quia nocet in ardē
ti terra. q̄lis eſt arabia ⁊ maior eſt in frigidis
voluptas poculis. Hoc vnū ergo mahumetis
inuentū fuit. vt legē ꝓpagaret ſuam. Ea p̄cipi
ens q̄ grata eēnt auditoribꝫ ⁊ maxime plebi
bus q̄ iumētis ſimiles exiſtūt. Nec fefellit eum
opinio in hac parte. Placuit noua lex. Et bre
ui tp̄e ita coaluit. vt in multis populis. genti
bus ac linguis recipetur. cui⁹ fūdamēta in vo
luptate iacta fuerūt. Verū ſicut agricola non
imprudēs. poſtꝙ vineā plātauit foſſam circū
ducat ⁊ ſepē. ne deſtruat a feris. Ita ⁊ mahu
metes ſuā legem conſeruare ac munirē ſtatuit
aiaduertit hō ſagax duobꝫ modis ſuū dogma
cōuelli poſſe atqꝫ ↄfundi. auctoritate. ſ. ⁊ rōne
Atqꝫ aduerſus hec duo q̄ poterāt inueniri re
media non neglexit. Auctoritati appoſuit. ꝙ
paulo an̄ retulim⁹ antiꝙ. ſ. ⁊ nouā legē dep̄ua
tā eſſe. nec quicꝙ veri reſtare n̄ qđ alcoran⁹
hēret. rōni arma obiecit iubēs ne quiſpiam de
ſua lege diſputaret. neue rōnem q̄reret in eū
q̄ con̄ mitētur. ferro vindicandū eē. atqꝫ hmōi
vallo ſuam legē callidus veterator cōmuniuit
ſed non eſt hic adamantin⁹ murus. neqꝫ fer
reus neqꝫ ex viuo lapide. Fragil materia eſt

Creta ⁊ luto munita dom⁹. facile oppugñbitur
neqꝫ reſiſtet telis nr̃is. Facile ruūt edificia in
arena fundata. aggrediamur hec telis tue le
gis munimēta Corrupcōnem in p̃mis ſacraꝝ
lrãrum obicitis hoc ei probandū fuerat q̃ fa
ctū aſſerit nobis ſatis erat negare factū. Libꝫ
tecū aliter agē. ⁊ aptam tue legiſlatoris calū
pniā oñdere. Lex iudaica quā moyſes ⁊ ꝓphete
tradiderūt anteq̃ꝫ mahumetes naſcētur pluri
bus ſecul' ſcripta fuit ⁊ multis in locis ꝓmul
gata. ⁊ in alieñas trāſlata linguas. nec fuit vn⁹
interpres. ſꝫ plurimi. rogante ptolomeo phi
ladelpho ſeptuaginta pbr̃i legē interptati ſunt
⁊ ꝯſona dixerūt. Aquila etiā ⁊ theodocion. Et
ſimacus ⁊ alij vetus teſtamentū traduxerunt
Facta eſt antiq̃ lex ⁊ greca ⁊ latiā multis eta
tibus. anteq̃ꝫ tua promulgaret. Implete ſunt
omēs biblitece moyſaica ⁊ alioꝝ ꝓphetaꝝ tra
dicōne Alexandrie Rome Athenis Carthagi
ne Siracuſis Toleti Lugduni. ⁊ in oīb⁹ locis
q̃ inſignia eſſent. ſiue apud grecos ſiue apud
latinos vetus teſtamentū ex ebraica veritate
traductū ⁊ hēbatur et publice legebat'. Quis
ille iudeus tā potēs fuit. qui corrūpere legē vbi
qꝫ gentiū potuit. Nondū natus erat xp̃s cum
ſeptuaginta interpretū edicio facta eſt. Quo
tempore nulla eāt cauſa corrūpende legis cum

nulla eēt cū xp̄ianis nondū natis. de lege ꝯten
tio. nec ꝓpter alios oportebat legi aliq̄d detra
hē. q̄ legē nō accepant. nec ꝓpter ſe q̄ talē acce
pant et laudabāt. Si q̄ corruptio interuenit in
ea potuit interueniē. q̄ apud hebreos remāſit
nō i ea q̄ int̄ latinos ⁊ grecos diuulgata ē. Et
p iſinitas diffuſa ꝓuicias. quā̄ꝙ nec iudaica
corrupta ē. q̄ vſqꝫ in hāc diē cū greca et latina
tradicōne ꝯcordat difficilis ac pene impoſſibil̄
fuiſſꝫ corrupcō in tot manibꝫ. Mahumete leue
fuit vnū codicē corrūpe. ⁊ illū tanꝙ verū hijs
tradē q̄ ſibi ab initio crediderūt ꝗꝛ ſi multi ſūt
hodie apud vos codices vni⁹ ꝯtinentie. nō tn̄
idcirco veitas in eis ē. ab vno ei q̄ falſus erat
emanātes. oēs falſitatē ꝯtinēt. ꝗꝛ non defluūt
ex amaro fonte dulces riuuli. Querimus ex te
mḡne pn̄cipes. ſi te iudice. duo rōnū codices
afferātur. quoꝝ alter ex altero tn̄ſcriptus exi
ſtat. ⁊ in eo de quo eſt facta tn̄ſcripcio ſempro
ni⁹ mille debē talēta ſcript⁹ ē. in exēplari duo
milia. cui poci⁹ fidē dab. aut nō exēplo magis
ꝙ exēplato. Hebrei pn̄tes antiq̄ legis exiſtūt ⁊
apud eos exempla legis habētur. apud alios
exēplaia. Rurſus ex te q̄rim⁹. q̄tuor inueniūt̄
rōnū libri apud q̄tuor negociatores Seiū gaiū
titū ⁊ ſēpromiū. i eo quē ſēproni⁹ ꝓducit Cre
ditor ipē lucij in centū talētis ſcript⁹ inuenit̄

in alijs debitor cui credes· quid ridebis an non
tres libros vni pferes certe nō dubitab̄ pferre
si ita iudicas soluta questio est . Quatuor libri
vetus habet testamentū · vnus est hebreorum
Alter gentiliū· ⁊ terci⁹ xpianorū · vltim⁹ sarra
cenorum qui a ceteris discrepat. Mendax ei est
nā reliqui cōformes inueniūtur . Nam et greci
q̄ gentiles erant an̄ xpi aduentū · et latini ante
mahumetē vetus testamentū· non alio modo
habuerunt q̄ nos hodie h̄emus· hoc fortasse in
ficiari posses q̄ non repiūtur hodie gentiles q̄
bibliothecas h̄eant veteres . Sz interroga inde
os . Inuenies vera esse que dicim⁹ et adhuc ex
tat Josephus hebreus· qui trāslacōnem āntique
legis in manu ptolomei quē nominauim⁹ gen
til̄ hois attestat̄ factā . Ex q̄ postea traductioēs
emanarūt · que vsqz in hanc diē pseuerant et
hebraice veritati concordāt . Stulta est igitur
mahumetis fictio· ⁊ turpis inuentio · nec quic
q̄ habz veri simile· nec tam cōfutatione q̄ irri
sione dig̃ est qd dicim⁹ de veteri testamēto idē
licz de nouo intueri . Quod nec ab vno scriptū
est· nec in vna lingua · nec in vno loco · nec in
vno tpe· ⁊ tamē vna sentētia est ⁊ vnica cōcor
dia . Id greci h̄nt· hoc latini· hoc ebrei· hoc siri
Armeni hoc omēs barbari xpm colentes· q̄uis
h̄etici aliq̄ ad tuendos errores suos corrūpere

nõnullos codices auſi fuerunt. Quid ages. q̄d
dices. cui fidem adhibebis. an ſoli ſarraceno.
an latino. an greco. an hebraico. Multo antiq̄
de eſt xp̄iana lex q̄z ſarraceā. Audita ē in oī t̄ra
euāgelij tuba. ſicut ſcriptū ē. In oēz terrā exiuit
ſonus eoꝝ et ī fines orb᷑ t̄re v̄ba eoꝝ. Vulgata
eſt ⁊ recepta lex xp̄i p totū rōnū ipiū p̄usq̄z tu9
legifer ꝓdiēt ī lucē. Et id euāgeliū qd nunc hē9
oēs gētes ſuſcepe. Nec fuit maioribꝰ nr̄is aut fa
cultas corrūpendi rē adeo vulgatā ā nccītas. cū
nō eēt mahumetes. cū quo de fide ↄtenderēt. Cor
ruptio ei nccāria fuit q̄ nouā legē edē voluit ve
tei ⁊ noue cōtriā. Nec dubiū faciet iuſtus iudex
qn̄ xp̄iaō maior fides adhibēda ſit vl̄ xp̄i legi q̄z
ſarraceō. Ipē ei ↄſeruator ē ſue legis et mãꝫ in
traditione p̄rm. Sarracen9 ab ea receſſit ⁊ inuē
cōnes ſequit᷑ nouas q̄s ſui maiores ignoāuerīt
euangelia apud nos q̄tuor recepta ſūt. q̄ ſūma
diligētia vigēti ſtudio ⁊ acri diſcuſſioē ſcī p̄res
in gn̄alibꝫ ↄcilijs nō p̄us āplexi ſūt q̄z eē veiſſiā
multis mōis recōgnouerīt. nō ē igit᷑ qd tu9 legi
fer de corrupcōe ſacrarum lr̄āꝝ poſſit obicē. de ci
uitate dn̄i q̄ ē eccīa inq̄t in p̄s dd. Fūdauit eā ī
eēnū. nō eēt fūdata ietnū eccīa ſi fūdamētū eius
qd ē euāgeliū violari ā corrumpi potuiſſꝫ. nec ve
rum fuiſſet qd ait ꝓpheta baruch. loquens de le
ge dei. lex que eſt ineēnū. nec illud ſtaēt quod

dicerer. In eternū pmanet verbū tuū. ⁊ i ſeculū
ſeculi veitas tua. Nec yſayas vera fuiſſet de xp̄o
locutus dicēs. Sup ſoliū dauid et ſup regnum
eius ſedebit ut confirmet et corroboret illud in
iuditio ⁊ iuſticia vſq; in ſempiternum. Nos ga
brieli angelo credim⁹ qui de xp̄o marie virgini
ſic ayt. Dabit illi dn̄s deus ſedē dauid p̄ris eius
⁊ regnabit in domo Jacob ineternū. Quomodo
regnat xp̄us in domo dauid n̄ p fidē. Quomodo
per fidē niſi per euāgeliū. Quomodo p euāgeliū
ineternū ſi corruptum eſt euāgeliū mendax lin
gua falſa calumpnia. Ego vobiſcū ſum inq̄t dn̄s
vſq; ad conſūmacōnem ſeculi. Et Oſee ꝓphete
verba ad ecc̄iam cōferūtur. Spōſabo te michi in
fide vſq; in ſempiternū. Et ad Petrum vicariū
ſuū inquit ſaluator. Tu es petrus ⁊ ſuper hanc
petrā edificabo ecc̄iam meam. ⁊ porte inferi non
ꝓualebunt aduerſus eā. Et iterū. Rogaui ꝓ te
petre ut non deficiat fides tua. Preualuiſſent
porte inferi et defeciſſet fides petri. ſi falſum eſſet
euangeliū qđ ſequimur. Sȝ manet fides magni
paſtoris in ecc̄ia Romana. q̄ nunq̄ȝ inuenta eſt
erraſſe neq; errabit ineternū. Magiſtra eſt eni
et mr̄ oīm fidelium et diſciplina veritatis. Caue
mahumetes caue mḡne princeps ne ſequaris
errorē porphirij ſiculi qui tue legi conſona dixit
Is ex xp̄ianiſmo ad ydola trāſiens ayt ſe deos

conſuluiſſe q̄d de xp̄o ſentiret. ⁊ illos rn̄diſſe. bonum virū fuiſſe xp̄m. Sȝ peccaſſe diſcipulos ei⁹ qui d'initatē ei attribuerāt quā ſibi ip̄e nūq̄ƺ erogaſſet. hoc deoꝝ teſtimoniū eſt ꝑ doloꝝ que tu demōia eſſe non dubites. An nō intelligis fraudē. an nō vides tui legiferi et demonū. eſſe vnū argumentū. vnā colluſioēȝ. vnā fallatiā. et xp̄o diabolū inuidē eiusqȝ glorie. et maieſtati detrahere. Cui⁹ conſilio. atqȝ ſuaſu tua lex edita eſt euangelice atqȝ moſayce cōtrria. Dices parimō xp̄ianam legē moſayce aduerſari. nam q̄ iuſſit moiſes. plurima vetat ⁊ ꝑmittens que ille vetuit. Neſcis antique legis archana q̄ diu grauida fuit. nouā in vtero gerēs. ⁊ cū ſtatutum diuino ꝯſilio temp⁹ venit. eā pepit. Vidit Jeremias per ſpm̄ legem hanc nouā cū ait. Ecce dies venient dicit dn̄s ⁊ feriam domui iſrl̄. et domui Juda fedus nouū. nō ſ̄m pactum q̄d pepigi cū p̄rib; eorū Sȝ hoc erit pactum q̄ feriā cū domo iſrl̄. Poſt dies illos dicit dn̄s dabo legem meam in viſceribus eorum. ⁊ in corde eoꝝ ſcribam eam. et ero eis in deum. Nouum fedus inquit. quia baptiſmus circumciſioni ſucceſſit. et legem meam inquit ſcribam in corde eorum. quia vetus lex in tabulis lapideis ſcripta fuit noua per caritatē in corde hoim radicata. ⁊ ero eis in deū. quia noue legis auctor ⁊ ꝑmulgator xp̄s deus et hō eſt

Antiq̄ ꝑ eē moyſen innotuit tantū hoīez·ꝛ adue
niente perfecto euacuatū eſt impfectum·nec am
plius in ꝑpucio nobiſcū deus ſed ī corde paſcit̄
dicēte aplō · Si circūdinū nil prodē vob · nec
vlterius cerimonie legis hn̄t locū·venit eī ille
de quo loq̄tur ī deutronomiȷ́ moyſes ꝓphetā·De
gēte tua ſuſcitabit tibi deus·ipſum ſicut me audi
es · Et ſubdit · Ponā verba mea in ore eius loq̄
turq; ad eos oīa verba q̄ precipēo illi · De xp̄o
hec ꝓphecia ē q̄ locutus eſt ex ore dei qđ verū eāt
os ſuū · In cuius aduētu legalia ꝛ ceremonie de
futura erāt · Sicut apud matheum ſcriptum eſt
Lex et ꝓphete vſq; ad Johannē · Sacramenta
eī que vetēs obſeruabāt adnunciatiua erant
venturi xp̄i·que in eius aduentu completa ceſſa
uerunt · Et alia inſtituta ſūt virtute maiora veri
tate meliora·actu faciliora numero pauciora ·
Et ſicut ſacerdotium mutatū eſt ſub cuiꝰ admini
ſtratione lex erat·ita et legem mutari oportuit
Non eſt igit̄ aduerſa veteri·noua lex·q̄ in eius
ventre ꝯcluſa erat Et aduemente xp̄o ꝛ euange
liȷ́ luce clareſcente patefacta·circūciſiom ꝛ aliȷ́s
cerimoniȷ́s āt̄iq̄tus obſeruatis ſicut prefinitum
erat finem impoſuit · Eſt autē xp̄iana lex tanto
dignior q̄ꝫ iudaica·quāto nobiliꝰ eſt oraculum
dei·q̄ꝫ hoīs Cognoſcis iam niſi fallimur veritatē
ꝛ maieſtatem nr̄e legis·nec vtilitatem ignoras

Incipiſq; de tua diffidē. et ardes deſiderio diſpu
tandi. velleſq; lacius cuncta diſcutē. Sʒ obſtat
legifer tu⁹. et inquirē verum prohibet. et inter
minatur. et clamat. non eſt mea lex que diſpu
tacōni ſubitienda ſit Caue ne quid loquaris
arma ſunt in manu tua. dū michi credis mul
tum imperij adeptus es qui non audiunt meam
vocem gladio conterendi ſunt Enſis . mee le
gis dignitatem tuetur. In arabia ortus eius
fuit ex paruo principio quātum creuit vides
egiptum adieci mee legi et ſiriam et meſopota
miam et libiam et numidiam et mauritaniā et
partem hiſpanie et diuitem aſiam et doctam
greciam et fortem traciam et nobilem macedo
niam . Sunt et alie ꝙ plurime regiones ſub
imperio mee legis que armis non verbis que
ſite ſunt . muliebre eſt verba vebis refellere .
viri ferro decertant ſi non fuiſſet vera mea lex
non dediſſent ſuperi imperio noſtro . necnon
dn̄acōni nr̄e. tantos ſucceſſus atq; ꝓſperitates
Amat nos deus et legis odorem ſentiens. gra
tulatur . et ſternit iter victorijs noſtris . Scis
ꝙ feliciter ſepe in hoſtes pugnauiſti et modo
in ponto et ſepe in grecia . En fili quid cogi
tas . quid moliris . tot triumphis ſub mea
lege illuſtratus criſtum ſequeris cuius cultores
ſtrauiſti tociens et in ticionem vſq; cedidiſti

Caue ne meā linquens legem relinquaris a deo
Credimꝰ hijs te verbis non parum ꝯmoueri et
aliquē ineſſe in tua mente timorem. Sȝ audi ꝙ̄
inanis eſt timor. Omis qui malum facit inquit
in euāgelio veritas odit lucem. Fures noctu do
mos pfodiūt. ⁊ in obſcuro adulteri latitāt. Nō
adhibent teſtes qui peccant. nolūt dep̄hendi mē
daces Cum hijs ſentit tuus legifer. Veret̄ ne
diſputando ſue legis vanitates innoteſcant. Ve
retur ne pudenda ſua detegantur. Prohibet di
ſceptari verbis armis defendi ſuam legē iubet
nec aliū iudicem ꝙ̄ ferrū depoſcit. multūq; glori
atur de ſue legis incremento. diximus cur creue
rit. plebes voluptas allexit. neq; inficiamur
multas tue gentis victorias partas. et ingen
tia ꝯfecta bella. Et tu ipſe in p̄lijs clarus euaſiſti
viciſti hoſtes non paucos. ⁊ triūphaſti ſepe fu
iſti tn̄ etiam aliqn̄ victꝰ. Parua xpianoꝝ manꝰ
tuas ingentes copias ut an̄ diximus apud con
fluentes ſauū ac danubium paucis an̄ ānis de
leuit non milites veterani nō duces in bellis an̄
ꝓbati non viri nobiles armis potētes et equis
Sȝ pauci cruce ſignati ex agris collecti. inermes
⁊ nudi fide tantū armati ferro fulgentes et au
ro tuos fuderunt ex̄citus ꝙ ſi victoria veritatē
legis oſtendit hoc vno prelio ſatis admonebare
in quo multi fugerūt paucos tue victorie nichil

miraculi habent . ad quas nunq̄ ſine grandi
tuorum prerogatiua ventum eſt . ſed quid agi
mus . non hijs argumentacionibus ſtat recta
fides . vici . fudi hoſtes . imperiū teneo . Si ſic licȝ
arguere . vera fuit ſub alexandro magno tot
victorijs illuſtrato . ⁊ ſub eius ſucceſſoribus reli
gio . qui et in grecia et in aſia et in ſiria . et in egi
pto et in libia . et in perſide . et in ſcithia et in
indis regnauē . imperio per arma queſito . Ve
ra etiam romanorum fides vſqȝ ad priorem con
ſtantinum . qui orbem ſibi ferro ſubiecerīt ⁊ om̄s
domuere quas adiere gētes . Scim⁹ tn̄ et alexan
drum ⁊ eius heredes . romanos . ⁊ q̄ ſub eis erāt
iudeis exceptis . ydola coluiſſe . Alij iouem . alij
martem . alij mercuriū . Nōnulli ſolē ⁊ alia ſidera
multi etiam vt egipcij aīalia bruta colebāt . q̄s
neſcit inquit vnus ex poetis . voluſi bithume . q̄
lia demens egiptus portenta colat . Crocodillō
adorat . Et qđ ſtultius fuit . et alliū et porros . et
cepe inter numina poſuerīt . Preclare tamen egi
ptiorum victorie memorant ſicut de oſiridi pro
ditum eſt . qui victum peragrauit orbem . ergo ⁊
deos egipciorum recipiem⁹ . et veram eorum reli
gionem fatebimur quia vicerunt non . Non ſic
ratio ſuadet . neqȝ ſic iudei ſenſere . qui victi ab
aſſirijs et ab anthiocho et a romanis ⁊ in ſerui
tutem ducti nō tn̄ victorū leges de dijs acceperunt

Sed victi ⁊ angariati et mille modis oppreſſi in
ſua lege manſerunt. Nec nos xpiani cum prelio
ſuperamur aut alijs calamitatibus affligimur. le
gē nrām aut relinquim⁹ aut accuſamus. ſʒ arbi
tramur piū deum nos tanq̄ filios ꝓpter pctā q̄
cōmittimus verberare q2 non parem⁹ euāgelio
non ſeruam⁹ legem nrām neqʒ manem⁹ intra
ditione ſcōꝝ pr̄m. ſʒ victi fragilitate aberra⁹
⁊ labimur ut hoīes. Ipſe vero lapſos corrigit ⁊
plagis multis nrās iniquitates emendat. Co
gnoſcimus errata nrā et ꝯſiderātes que fecim⁹
minorem eſſe penā q̄ delictū non ignoram⁹. Si
cadimus in bello ſi amittim⁹ regnū ſi iugo ſer
uitutis opprimimur dicimus cū daniele ꝓpheta
Deum eſſe in celo. q̄ reuelat miſteria mutat tpa
⁊ trāſfert regna ut vniuerſi congnoſcāt q2 dñā
tur excelſes in regno hoīm. ⁊ cui voluerit dabit
illud. Nouim⁹ deū et iudeos et xpianos poſſe cū
velit ⁊ voluiſſe aliqñdo alteri⁹ ſecte hoībʒ ſubicē
ꝓpter offenſas populi. qui eum ad iracundiam
prouocauit. Sʒ cōuerſi ad eū non deſperam⁹ mi
ſericordiā conſequi. q̄uis enī iraſcit̄ deus ut in
quit ꝓpheta nō tamē obliuiſcit̄ miſereri. Pius
eſt ⁊ benignus nec deſerit clamantes ad ſe. Ab
ſit aūt ut ꝓpter victoriam meliorē eſſe credam⁹
religionē victorum. Sic enī fatendū eſſet oms
qui vicerunt hebreos melius de deo ſenſiſſe q̄

ipſi victi· qđ neq; tu dicẽs neq; tuus legifer qui
defenſionem ſue tradicõis in armis collocat· et
omẽ gen⁹ rõcinacõis effugit . Maximum iniq̃
tatis indicium· non ſic btũs Petrus q̃ donatus a
criſto dño celeſtis regni clauib; ꝛ paſtor cõſtitu
tus gregis xp̃iani· paratum ſe ait rõnem oibus
reddẽ de ea q̃ erat in ea fide· nec alit̃ ſuos audi
tores edocuit beatus Laurentius martir . Mea
nox inquit obſcurũ nõ hab; ſ; omĩa in luce claẽ
ſciunt. Et ĩ euangelio· nõ ꝓbat dñs eũ qui lucer
nam accendit· ꝛ ſub modio ponit· ſ; ſuper cande
labrum eam eẽ vult ut luceat oibus qui ſunt ĩ
domo· et predicari verba ſua ſup tecta iubet· ꝛ de
ſeipſo dixit. Ego palam locutus ſum mũdo. Dece
ptores et pſeudo ꝓphe in angulis predicant et
volunt occulta eẽ que dicunt at iuramenta taci
turnitatis exigunt . Sicut rome accidit in hijs
qui baccanaria celebrabant. In occulto enĩ deo
ſuo ſacrificantes nullum flagiciũ libidinis omit
tebant· ꝙ ſi alia non eẽnt aduerſus tuã legẽ iu
dicia· hoc vnũ ſufficẽ potuit· qꝛ ꝓhibuit ei⁹ la
tor in diſputationẽ venire. Sciebat non equa eẽ
neq; vera q̃ tradiderat. Videbat veterẽ et nouã
legem cõn̄ ſe ſtare· intuebat̃ pħoꝝ acutiſſiãs rõ
nes ſibi aduerſas eſſe· nec ſperauit in cetu hoĩm
ã in ſcolis viroꝝ excellentium ſua deliramẽta poſ
ſe defendi. Aiaduertit homo ſagax ꝛ igenioſus

in malo gentiles q̄ deos colebāt damnatos eſſe
etiam ꝓpe modum extermiātos nec. Judeos lo
cum eſſe quorum lex tñſlata eēt cū ſacerdocō ad
xp̄ianos. Cūq; ſtatuiſſet nouam legem idemq;
ſibi nomen daret ſperauit qđ mō euenit. iratū
deū xp̄ianis qui ſue legis mandata trāſgredie
bantur aduerſus trāſgreſſores victoriam cōceſ
ſurum atq; idcirco ſue legis defēſionē in armis
collocauit quā alioqñ hoib; gratā ꝓpē licenciā
voluptatum non ambigebat dyaboli hoc fuit
inuentum antiquus hāc viam ſue nequicie ſer
pens excogitauit. qui cum vidiſſet ſeſe ꝓcul eicī
et xp̄iana religione augeſcente ydola deleri nec
amplius deorū multitudini locū eſſe. ſ; vnū tm̄
deū adorari cū pr̄e et ſpū ſancto Jheſū xp̄m hera
clio imꝑante mahumetis ſpiritū excitauit eum
q; ſibi miniſtrū elegit hoiez ritu p̄us ydolatram
fortuna pauꝑem mente ſuꝑbū natione arabem
qui cōcilio vſus quorūdam Judeorū xp̄ianorum
ꝑuerſorū inter quos fuit ſergius ſpū ambitio
nis inflatus. legem terciam edidit ex veteri ⁊
noua conflatam multis inepcijs extrinſecus ad
iectis legem diximus. quia ipē legem vocat nos
blaſphemiam rectius appellabimus. rugaſti frō
tem aūtiſti oculos horruiſti turbatus es ſubira
tus es. dum hec dicim⁹. at ſi veritatis amicus es
audienda eſt veritas. neq; tuus legifer ſi tibi

amicus eſt veritatem interdicet. q̄ tanto magis
amica ē. q̄n̄to ſalubrior ⁊ hoī ab ipa natura ꝯue
niētior. Audi verū ⁊ diſce quō ſit appellanda lex
Legē dicunt eē ph̄i q̄ rōne p̄cipit. Et ſunt q̄ nl
aliud legē eē affirmāt q̄ rectā rōꝫ a dīuo numi
ne ductā. Quicq̄d igit̄ rōi aduerſum eſt. legis
noīe caret. At tu⁹ legifer rōcinari de ſua lege pro
hibꝫ. Et ſolū arma illi ſuffragari vult. Nō ē igr̄
dicēda lex. n̄ ex illꝰ quaꝝ ꝯditores apud yſaiam
dn̄s maledicit. Docet nos dauid ꝯgnoſcē legē
dn̄i. dū ea q̄ ꝓpria ſunt exponit. Attende ⁊ videb
an mahumethea lex de celo ſit. ⁊ a numine trac
dīuo. an aliunde. Lex dn̄i inquit ꝓpheta imma
culata ꝯuertens aīas. teſtimonium dn̄i fidele
ſapiam preſtans paruulis. Immaculata eſt lex
dn̄i quia mala queqꝫ excludit neqꝫ libidinem
neqꝫ turpitudinem vllam admittit. Sic apud
eundem ꝓphetā eloquia dn̄i caſta dicuntur. Et
apud Job legitur. Non inuenietis i ore meo ini
quitatē. nec in faucibꝫ meis ſtulticia perſonabit
Et aplūs lex ſcā inquit ⁊ mandatū ſcm̄ ⁊ iuſtū ⁊
bonum. At quō mahumethea lex imaculata q̄
ſtupra et adulteria et oīs libidinū maculas ac
feditates admittit. dices q2 ieiunia quedā pre
cepit ⁊ orōnes et eleōſinas. Non dāpnam⁹ hec
abſit ut ea. mala dicamus. Inuentorem eorum
mahumethē eſſe negamus. abſqꝫ mahumethe

ſciebamus hec eē bona. Jeiunauit helias. ieiuna
uit xp̄us. orare ⁊ frangē eſurienti panem ſuū et
egenos et vagos in domū ducē multo antiqui
us eſt q̄ tue legis inuentū. Multi nos legis la
tores ad opa pietatis inuitarunt. Verū adulte
rari. fornicari. ſeruire ventri ⁊ in ſceno volupta
tū iacē ſolus tuus legifer inē bona collocat. So
lus mahumethes eſt qui turpia docet. Et flagi
tia precipit q̄uis hereticoꝝ in ore ut facilius de
cipiat bona ſimul et mala conmiſcet. at lex que
dn̄i dicitur ut inquit ꝓpheta. animas cōuertit
ad vltimū finem. At lex mahumethea nō ↄuer
tit ad deum. ſ; auertit ab eo. Dicit eni dn̄s de⁹
Eſtote ſancti q꜡ ego ſanctus ſū. Mahumethes
vxores inquit ducite et cōcubinas quot placet
Nam ego quadraginta viroꝝ in meis lūbis vi
res habeo et vxoribus atq; ancillis permiſceor
plurimis. quid de teſtimonio fideli. Cū data eſt
moyſi lex dn̄i in monte ſinay fulgura et coru
ſcationes apparuerunt ⁊ ſigna de celo. que teſti
moniū legi ꝑbuerūt. Lex xp̄i miraculis admo
dū multis ↄfirāta ē dicēte ip̄o ſi opa nō feciſſem i
eis q̄ neō ali⁹ fecit pcēm ſcȝ īfidelitatis nō hērent
Et ꝓptēa de vetei q̄ ↄūtit ad ſuū creatorē ad ſum
mū bonum ⁊ noua lege inq̄t dauid. Teſtioma
tua credibilia fcā ſūt nīs. et in euāgelio luce cīr
ſinē legim⁹. Illi ꝓfecti ꝑdicauerūt vbiq; dn̄o

cooperante ⁊ sermoēꝫ cōfirmante sequentibus signis. At mahumetis legē. que sig. q̄ mira cula probāt. Audiamꝰ eū. non sū missus inq̄t nisi i virtute gladij. ⁊ q̄ nō suscepit meā pro phetiā occidat̄ ā reddat tributū p̄ciū pro infi delitate sua. q̄d hoc nūq̄d manifeste negat se miraculoꝝ virtute carē. ⁊ ficta falsaq; eē oia siḡ demōstrat. q̄ tui legis doctores i ꝑplis p̄di cāt. Nō habꝫ igit̄ tua lex testiōnū nisi i armis ꝭ id nō ē fidele ut añ docuimꝰ. Ad vltimū cōsi amꝰ. ⁊ quō sapiaꝫ prestꝫ paruul̄ id est ꝑplis tua lex aīaduērtaꝰ. Sapiētia vt āntiq̄ trādiderūt diuinaꝝ ⁊ huānaꝝ reꝝ sciētiā ꝯtinet. estq; ad modū sapida ⁊ dulcis. dū amorē diuinitatis mētibꝫ nr̄is istillat. ꝓpter q̄d inq̄t psalmigra phꝰ q̄ dulcia faucibꝫ meis eloq̄a tua sup mel ori meo. Tua lex neq; de deo sapit. neq; de cele stibꝫ neq; terreā satis itelligit. q̄ putat supis cure nō esse. Magna olim ⁊ florida in alexan dria phoꝝ scola fuit. Et multi p siriā ⁊ asiam viri doctissimi claruerunt. quoꝝ noia ad nos vsq; puenerūt. At postq̄ lex mahumethea cur sū habuit paucissimi noiant̄ q̄ natuē archa na pscrutati. excellētes euaserit. q̄ nō p̄stat p uul̄ sapiaꝫ tuus ꝓpheta. aut tua lex cuius fū damentū voluptas ē et tutela gladiꝰ Inter nos vero liberaliū artiū studia admodū florēt

legit̄ publice pħia auditur in ſcolis theologia
Nullū doctrine gen⁹ ꝑtermittit̄ gignaſia lrā̄rū
in plurib; ytalia ciuitatib; clariſſima repiuntur
nec trāſalpes in hiſpania in gallia in germania
in britania collegia deſunt viroꝝ excellenciū· q̄
ſapiam ꝓſtant puulis. Eſt enī ingens xpiano
rū cura ut indocti erudiantur et veritatē intelli
gant in nrā lege· que nunq̄ mentita eſt dimitus
cōprehenſa ac legifer tuus non modo mētit̄· ſʒ
leuit̄· ſʒ indocte· ſʒ imprudēter · ſʒ inſipide mentit̄
Et ſibiipi ſepe cōtrarius eſt · quemadmodum ſue
legis inſpector plane intelliget · innumerabiles
ſunt eius inepcie ⁊ aniles fabule ⁊ pueriles nu
ge. De quibus libet hoc loco pauca referre que
de ceteris iudiciū prebeāt. Exponens mahume
tes capitulum alcorani qđ dicit̄ filiorum iſrł· in
hāc ſentenciam loquit̄. Sit laus ei· qui ſeruū ſu
um ab oratorio qđ eſt helcarata ipa eſt domus
meſche vſq; in oratoriū ſancte dom⁹ Iheruſalē
nocte vna trāſtulit circa quā bñdiximꝰ deū. O
vos hoīes audite et intelligite· cū abii a vobis
venit ad me gabriel ſero poſt pſalmodiā veſp
tinam que vltima eſt et ayt. O mahumetes iu
bet deus ut ſe adeas. Cui rñdi· ⁊ vbi eū viſam ⁊
ayt gabriel. Vbi ipē eſt· ⁊ iumentū illico addu
cit magnitudine inter aſinū et mulum elberahil
vocant humane vocis capacem. Et vna non

non amplius hora iter egi ānoꝝ quinquagīta
miliū ꝛ ait gabriel aſcende aīal·et ito ad ſanctā
domū·aſcendē volentē fugiebat iumentū·ꝛ iuſ
ſum eſt ſtare·qꝛ mahumetes aſſenſurus eſſet
nunq̄ accerſit⁹ eſt inq̄t·et rn̄dente gabriele ac
cerſitū eſſe·nō ſmā addidit·niſi ꝓ me deū roga
ret obtuli p̄ces deo meo ꝓ iumento quod me in
ſidēte ſuaui greſſu inceſſit·ponens vngulā pedis
anterioris in orizonte ſui viſus et minori ſpatio
q̄ ictus implet oculi·ad ſanctā domū perueni
comes aderat gabriel·qui duxit me ad domum
ſanctā in ih̄rlm ꝛ vicinam rupē dixitqꝫ deſcende
qm̄ ex rupe in celum aſcendes·ꝛ colligato illic iu
mento portauit me humeris ſuis in celū. Et cum
applicuiſſem⁹ ad celū mūdi ꝛ ad portā ei⁹ pulſa
uit gabriel.et queſitū eſt quis eſſet·ꝛ rn̄dit ga
briel ego ſum·ꝛ iterum querēti quis tecū adeſt
rn̄dit mahumetes·et ſubdit Janitor·nūquid
vocatus. Et ait gabriel vocatus·et apta eſt por
ta·ꝛ vidi angelos·ꝛ bis genua flectens oraui ꝓ
eis. Et accepit me rurſus gabriel·et duxit ad ſe
cūdū celū·et fuit diſtātia int̄ celū ꝛ celū qn̄tū ē
iter quingentoꝝ annoꝝ·ꝛ ſicut i p̄mo celo·ita
in hoc celo pulſatum extitit·ꝛ rn̄ſū pari ſolēnita
te ad ſeptimum vſqꝫ celū ꝓcedit·equā celoꝝ di
ſtātiā ponēs·et apt i·vij·celo vidiſſe ſe āgeloꝝ
ꝑplm̄ et lōgitudīeꝫ āgeli cui⁹ q̄ iſtar mūdi fuiſſe

⁊ aliquoꝝ mille vicibꝫ extensiorē. ⁊ inter eos
vnū aliquē inueiſſe cui ſepcies centena milia
erant capita. et in quolibꝫ capite totidē ora. Et
in quolibꝫ ore lingue totidē. que ſeptīgenis mil
le milibꝫ ydeomatibꝫ laudabāt deū. Et rurſus
alteꝝ angelum oñdiſſe qui fleret. ⁊ queſiuiſſe
cām fletus. et cū ille dixiſſet culpas eſſe. oraui
pro eo. ⁊ tūc ɔmēdabat me gabriel alij āgelo
⁊ ille alij. donec fui in cōſpectu dei. ⁊ tribunali
eius adheſi. tetigitqꝫ me manu ſua deus inter
humeros ⁊ frigiditas man⁹ eius puenit vſqꝫ
ad medullas dorſi mei. Hys nugis atqꝫ delira
mentis implet mahumetes aures populi. Sꝫ
audiam⁹ alterā fabulā. in libro cui titulus eſt
de doctrina mahumetis. duo angeli noīantur
arathes ⁊ narathes quos ille aſſerit iuſſu dei
in terrā deſcendiſſe. vt gen⁹ humanū regerēt
atqꝫ inſtruerēt tribꝫ mandatis acceptis. Pri
mū. ne quenq̄ occiderēt. Alterū ne quid iniu
ſte decernerēt. Terciū ne vinū biberēt Cum
aliquā diu rexiſſent. ⁊ iam ex toto orbe ad eos
iudicia deuoluerētur mulier quedā decenti for
ma ⁊ oīm pulcherrima. aduerſus maritū ſuū
cām habēs. iudiciū ab eis pecijt. atqꝫ ut fauen
tes hēret iudices. ut apud ſe prandiū haberent
multis p̄cibus inuitat. nō abnuūt angeli. pa
ratꝰ ſplendidū ɔuiuiū. Epulas ⁊ pocla mulier

ip̄a miniſtrat· apponūtur fercula multiplicia ⁊
cū hijs vinū· q cū angeli recuſarent· inſtante
ſepius muliere· ⁊ multas obiciēte blandicias
tandē biberūt· et iebriati vino in hoſpitā inca
luerūt· eiuſqꝫ cōcubitū poſtularūt· ſpondet mu
lier ea cōdicōne vt alter eoꝝ ei aſcenſū in celū
oñderet· alter diſcenſū· placꝫ ꝯdicō illa vt iter
didicit· mox aſcendit· in celū· relictis atqꝫ irri
ſis āgelis· quā deus recognitā inter ſiderā collo
cauit· cui lucifer eſt nomē· Angeli ad iudiciū
euocati Cathenis ferreis in puteo ꝓfundiſſiō
religati ſūt vſqꝫ in diē iudicij ꝑmanſuri· cum
elegiſſent in hac potius vita q̄ in altera plecti
Hec eſt ſapia mahumethis· quā docꝫ ꝑuulos
hec eius theologia· hec doctrina diuinitus reuela
ta· Mira hoīs audacia ne dicam⁹ ſtulticiā ſeu
dementiā· Quot ſūt in hijs fabulis deridenda
ſōpnia· non obiurgam⁹ iumenti verba qū et
aſinā ſacre lr̄e loquutā produ͂t ⁊ gētiles bouē
Sed q̄d eſt q vna hora iter quīquaginta mi
liū annoꝝ ꝑgit· ⁊ metue hec· ⁊ diligēter cogita
an corꝑi nōdū glorificato id poſſit accidē· quo
iuit· vbi fuit· q̄d circuiuit· nō adhuc celū aſcē
derat· quibꝫ ī locis tm̄ ſpacij ꝑagrauit· nec iu
mentū eū tulit· q̄s tulit eū· vñ veit· quō veit nl
hoꝝ dixit q̄d peccaueāt iumentū vt ꝑcibꝫ egēt
cui nō eſt lex alia niſi natuē et illi paret· quid

hoſtiariꝰ i celo collocatus rogamie mahume
tis egebat·aut nõ ſatis felix erat·fortaſſe alci
us cupiebat aſcendẽ·tanꝙ non ſit illic pfecta
oim btitudo·Et regnet ad huc ambitio·Diſtã
ciam celoꝝ oñdit·⁊ ſperarũ qñta ſit craſſitudo
demõſtrat·quĩgentoꝝ annoꝝ iter ex celo in
celũ ponẽ ⁊ patẽ ſpiſſitudinẽ·Quid hoc·c quis
credat·gentiliũ fabulꝫ ſimile ſõpniũ eſt aiunt
illi dyoniſiodorũ quendam geometrie ſcientie
nobilẽ in pria ſenectã diem obiiſſe·ꝓpinquos
ſuꝰ ei duxiſſe·ad quos ptinebat hereditas·
hos ↄſecutis diebꝫ cũ iuſta pagerent·iueniſſe
in ſepulchro eius eplãm dioniſiodori noie ad
ſupos ſcriptã·que dicẽt eũ a ſepulchro·ad in
fimã puemiſſe terrã·eẽqꝫ illuc·vſqꝫ q̃dragĩta
milia ſtadioꝝ·Nec defuerũt geometre·ut pli
nius ait qui inẽpretarẽtur ſignificare eplãm
a medio terrarũ orbe·miſſam·quo deorſũ·a ſũ
mo longiſſimũ eſſet ſpaciũ·⁊ ibidẽ pile mediũ
ex quo cõſecuta ↄputacio eſt·q̃ circuitũ terre
id eſt totiꝰ pile ambitũ ducẽta quĩquaginta
qñqꝫ milia ſtadioꝝ ꝓnũciauit·Sed armoica
rõ que cogit reꝝ naturã ſibi ipm cõgruẽ eodẽ
plinio teſte·addit huic mẽſure ſtadioꝝ ſeptẽ
milia·Heratoſtenes huiuſcemõi rerũ ſolertiſ
ſimꝰ indagator vniuerſũ terre ambitũ ducẽto
rũ quĩquagĩta duoꝝ miliũ ſtadioꝝ prodidit

hipparchus ſtadioꝝ paulominꝰ viginti q̄nqꝫ
milia adiecīt·repu̅tur ꝛ alioꝝ ſn̄ie admodum
diſſone neqꝫ in hāc vſqꝫ diem m̄oꝛli cuipiā ſa
tis exploratā credimꝰ terre menſurā. Cuiꝰ ne
qꝫ ſeptentrionē neqꝫ meridiē verſus ꝯgniti fi
nes ſūt. At tuus legifer maiora cōcepit animo
qui tanq̄ celū aſcenderit·quīgentoꝝ annorum
itinē diſtare celū a celo ꝓdidit qm̄ tanta eſſet
craſſitudo ſperarū. hoc idē aſſerit rabi moyſes
hebreꝰ gn̄e·ph̄us·qui apud egiptios claruīt
At ph̄i quos nr̄i probant non ita ſentiūt·nec
ptolomeus alexandrinus aſtronomorū facile
princeps·de craſſitudine lunaris ſpē·cū tua le
ge concordat. In qua iter ānoꝝ ſexaginta no
uem ꝛ aliquoꝝ menſiū ac dierū poſuit milibus
paſſuū vigintiquīqꝫ ſeu ſtadijs ducētis ꝓ q̄li
bet die cōputatis. Alij vero aſtronomi qui hec
diligent̄ indagauerūt ſperam ſolis plus q̄ ſex
cētis vicibus ſupare lunarem tradiderūt. Rur
ſusqꝫ martis ſperam·q̄uis ſole altior eſt ꝛ lon
ge maiorem habꝫ ambitum ſpiſſitudinē tamē
multis vicibus ſupari. Improbū humane mē
tis auſū verū ita ſubtili argumētacōne ꝯpre
henſum·ut pudeat aliquos nō credē·plurimi
hec incerta reſpuunt. Que legis latori fortaſſe
credendum fuerit·non qꝛ illuc angelo bono
deferēte ꝯſcenderit. Sed qꝛ cum pu̇erſo cecidit

ꝙ ſi hac de cā fidē expetit · credim⁹ · alioquī cū ſacra ſcriptura dicām⁹ celū ſurſū ⁊ terra deorſū ⁊ cor regis inſcrutabile eſt. Sȝ alia pcurramus āgelos ſe vidiſſe affirmat eoſdēq; corporeos · ſi mūdo maiores angeli ſūt · nccāriū eſt aliqͣ eoꝝ partē ex mundū eſſe. At pħi mūdi circū flexu oīa ɔtineri dicūt neq; quicqͣ exteri⁹ eſſe Tuus legifer qn̄ aliqd ſolito plus adbibit · ſopori deditus qcquid ſomniauit ꝓ vero retulit et oia ſibi licē putauit. quo errore et angelos corpeos · ⁊ peccare ⁊ egē venia · et ſe rogaſſe ꝓ eis dixit. Simili ſomnolentia tactū ſe ſup huēros affirmauit manu dei · cuius gelu vſq; dorſi medullas penetraueit q̄ omia ſupius ɔfutata ſunt. Quis illud pacient audiat ꝙ angeli dei vino inebriati · ſpecie mulieris decepti · concubitum eius appecierint · que iter in celum edocta ad cōſpectū magni dei pueniț ⁊ honorifice accepta · inter aſtra locū obtinuerit · angeli penas dederint · atq; idcirco vinū homī interdictū qđ tanti mali cā fuerit. Cōmemorat hec tuus legifer · et tanqͣ ex penu dei recepta hoīb; inculcat Vide qͣ grauit · qͣ vere · qͣ perite loquit · poetarum figmēta que pueris leguntur · int arcbana legis inſerit. Pueri nr̄i nō ſine riſu audiūt cū rapte in celū femine referūtur · ⁊ in aſtra cō mutate · q̄ maior ⁊ minor viſa vocantur · pigri

circa ſarraca. Hoete lucētes. Credim⁹ pro tua ſapia te iam paruīfacē. atq₃ ↄtēpnere tue legis figmenta. Sʒ miraris vehement̄ ꝙ indies aliq̄ relicto dogmate xpiano ad tuū migrant. Et aſſerētes iniquā legem nr̄am amplexi tuā circūcidūtur. et tuis initiant̄ ſacris. et qui trinitatē predicabāt. nūc deteſtant̄. et qui xp̄m cruci affixū colebāt ⁊ laudabāt nūc derident Sūt qui hoc agunt non dubitam⁹. Sed quinā hoies. ſane aut libidinis ſerui aut ambicōis ⁊ quib⁹ nullus erat locus in nr̄ā lege. Spreti a nobis et eiecti tanꝙ vilia et inutilia mancipia ad te trāſiuerūt. nec tn̄ illos inextinguibil̄ cōſcientie vermis rodē ceſſat. ꝙ ſi poſſes eorū introſpicē corda. intelligēs ꝓculdubio eos aut vite future ſpem nullā habē aut admodū eſſe anxios. quia fontē aque viue reliquerūt criſtū ihesū. et neſciūt quo pacto redeāt maius ſuum peccm exiſtimātes ꝙ̄ dei miſericordiā. Sed q̄d miraris. ſi ad opes ↄſequēdas ad voluptates exhauriēdas nōnulli tue legi ſeſe ſubiciūt. nō eſt hoc nouum nec dignū admiracōne. Idem quoq₃ et ſarraceni faciunt. qui ſepe ad nos migrant. Illud eſt mirabile. illud ſtupendum illud magnope celebrandū. ꝙ tot milia populoꝝ xpiano inſignita noie ſb̄ tuo impio degunt grauia tributa pendunt. nunc liberis ꝓuantur.

nūc cōiugibꝫ. opprimūtur durissima seruitute
lacerātur . vexant̄ mille modis . nec tn̄ xp̄iane
legi nō renūciant . q̄ si tuā acciperēt micı⁹ fer
rēt impiū . fierēt liberi . honores ⁊ opes sperare
possent ſ3 malūt tollerare seruitutis iugū . et in
squalore ac miseria viuē . q̄ȝ xp̄m negare . hoc
stupendū est ⁊ diuinū opus . ⁊ qd̄ te precipue
mouē debet . nō q̄ pauci a nr̄ā lege aberrent . ſ3
q̄ tam multi in ea pseuerent . ⁊ q̄ tanta sit vel
in aduersis ↄstantia miraculū est . facit hoc bo
nitas legis . ⁊ securitas eterne vite quā nemo
sapiēs pn̄ti postposuit . Quid tu hic dicas . q̄d
cōmhiscē . aut mutare poteris . Vera est xp̄ia
na lex ex vtero recepta moisaice . Ex ꝓphetis
ex diuinis oracul̄ . deus auctor eius est . fili⁹ dei
eā tradidit . Ex ore dei manifestata est . puā est
⁊ nitida . ⁊ immaculata et sancta pfecta ex oi
parte . nullā habꝫ rugā . nusq̄ȝ deficit . nusquā
claudicat . in ea q̄ querit inueit . q̄ petit accipit
Et pulsanti apitur . Ipa est fons clementie . iu
sticie culmē . pietatis speculū mansuetudinis et
mie plena pro ea martires innuērabiles sunt
occisi Senes . Iuuenes . pueri . Matrone . vir
gines . vidue . innupte puelle . crudelia carnifi
cum . non expauē tormenta . scientes beatos eē
mortuos qui moriuntur in dn̄o . preterimus si
gna ⁊ prodigia que certitudinē xp̄iane legis

oſtentant. Quis viros commemorare queat ex xpiano gñe diuini et humani iuris excellētiſſimos pfeſſores vera mūdi lumiā. ſciē fontes. q vſqz ad morte in fide xpi pſeuerātes. preclara volumina ediderūt. q tanq̄ ſidera quedā doctrine humanas mētes illuſtrant. Et que nā vllo in loco lex eſt q̄ alterꝫ habeat Auguſtinū. alterum Jheronimū. alterū Ambroſiū. alterꝫ Gregoriū. Et ne grecos preteāmus. q̄ religio virū vnq̄ habuit qui origeni conpari poſſet. q̄uis hic in pleriſqz locis errauit. Quis Johāni criſoſtimo exequabit. qs magno baſilio. quis cirillo. quis Euſebio. qs Gregorio nazāzeno Non ſufficiet dies ſi numerare pergimus Illuſtres nr̄e legis doctores ſiue viuos ſiue mortuos. q̄uis nō ſint mortui ſꝫ nūc maxime viuunt et tanq̄ ſtelle in firmamēto lucent. q̄ fidē ſacratiſſime trinitatis elucidarūt. Quid dicem9 de religioſis domibꝫ. in quibꝫ angelica ducitur vita. et pro peccōībꝫ aſſidue effudūtur p̄ces dn̄o nec vnq̄ ceſſant diuine laudes ac pſalmodie Bn̄dictus nurſienſ apud nos multorū monachorū doctor et pater extitit. apud grecos magnus baſilius. ſecuti ſūt bernard9 abbas clareuallis. et Bruno qui carthuſiā inſtituit. quoti die ſcōꝝ viroꝝ apud nos augeē nuērus edificatur noua moāſteria et ſcā renouāē inſtituta

Quos fructus edidit Seraphicus ffranciſcus
eximius paupertatis amatorī vmbria q̄ p̄s eſt
italie nat⁹. Quot eū diſcipuli ſecuti ſūt. Quot
ſub eius r̄egula viri ſancti floruerūt Anthoni⁹
patauii iacet miraculis clarus. bernardinus ſe
nenſis in aquila quē nr̄a etas q̄ſi alterū pau
lū predicantē audiuit. Nicolai liritani extant
opa que omēs admirant͛ dominic⁹ in extreīs
hiſpanie natus oris. q̄ſi alius veſp̄ eniuit. q̄
nouū quendā ſcm̄ ⁊ nitidū viuendi morē ſuis
auditorib; tradidit. ⁊ predicator̄ inſtituta re
gula vniuerſū illuſtrauit orbē. Multi ex diſci
pulis eius clariſſimi euaſerūt. ſed p̄cipua eſt
magni alberti fama. qui nullū doctrine genus
ignoraſſe creditus eſt nec minor eo Thomas
aq̄nas fuit in lr̄is ⁊ ſi maior extitit ſcītate. cla
ruit et meo ſeculo ſub eadē regula vincentius
hiſpan⁹. quē noſter añceſſor inf ſcōs xp̄i ↄfeſ
ſores retulit. Et in ordine diui Auguſti nicola⁹
tolentinas paulo an̄ inter celeſtia relatus ſcō
rum agmina. Noua indies prole floreſcit nr̄a
religio. q̄ ſi non deſūt peccōres diuinā p̄uocan
tes maieſtatē. nō deſūt etiā ↄſiliatores viri ſcī
deo accepti. Et virgines immaculate. precib⁹
aſſiduis diuinā irā auertētes. nec timem⁹ rui
nā tantis adiuti patrociniis. Tu ꝫ princeps
nobil' qui non es rōnis incapax. neq; ingenij

obtuſi. Collige que diximꝰ et cōſerua in mente
tua. ⁊ ꝯſule tibi ⁊ tue genti. ⁊ noli eē incredulꝰ
ſꝫ fidelis. Relinq̄ tenebras ⁊ lucē ſequē. Intelli
gis quo pede claudicat tua lex et q̄ntis ſtatet
erroibꝫ. ⁊ ꝙ ꝓcul a veritate recedit. ⁊ ꝙ nō ē in
ea ſalꝰ noue ⁊ antiq̄ legis inimica. Intelligis ꝙ
ſolida ē euāgelica doctrina ꝙ vera ꝙ ſancta ꝙ
mūda ⁊ imaculata. ⁊ ꝙ ea tm̄ iter i celū oſ̄dit
⁊ nō alia itelligis ſi verba nrā memoria tenes
ꝙ trinitas i vnitate ⁊ vnitas i trinitate colen
da ē. neqꝫ alterā ꝯfūdicit alteri. Intelligis quo
nā mō pr̄ ſibi filiū equalē genuit. et quō a pr̄e
⁊ filio ſcūs ꝓcedit ſpūs. q̄ eſt caritas et amor
⁊ ſimul colendus eſt ⁊ deus eſt. ⁊ ꝙ filiꝰ ꝓ nrā
ſalute incarnatus eſt. mortē tulit ⁊ ſpoliato in
ferno tercia die reſurgēs. q̄draginta diebꝰ cū
diſcipul' conuerſatus aſcendit in celū. ſedet ad
dexterā pr̄is. venturus in fine ſeculi iudicare vi
uos ⁊ mortuos. quo facto mali perpetuo penā
ignis ſubibūt. boni et'nā btitudinē ꝯſequn̄t. non
in carnalibꝰ deſiderijs. ꝗ impudicijs. nō i cubilibꝰ
ſꝫ in dulcedine mētis ⁊ in caritate xp̄i q̄ ſupat
oēꝫ ſenſū. An oia vero monſtratū ē nō poſſe te
aſſeq̄ int' xp̄ianos gloriā ⁊ potentatū quē vide
ris optar̄e. maxīe apud europeos ⁊ occidētales
ꝑplōs dū tua i ſecta ꝑſeuerais. ꝙ ſi velles xp̄ia
nis iūctai ſacris mgnā ē ſpē fecꝰ ⁊ potētie ⁊ gl'e

Memento igiť verboꝝ nroꝝ. et accipe fidele cō
ſiliū. ſume baptiſmū xpi et lauachrū ſpūſſancti
Amplectē ſacroſanctū Euāgeliū. et illi te totū
cōmitte. Sic tuā aiaȝ lucrifacies. ſic turcorū po
pulo bn̄ cōſules. ſic tue cogitacōes adimpleri po
terūt. ſic tuū nomē in ſecula celebrabiť. ſic te
oīs grecia. oīs ytalia. oīs europa demirabitur
ſic latine te lr̄e. ſic grece. ſic ebraice. ſic arabice
oēs barbare celebrabūt. ſic nulla etas de tuis
laudibꝫ cōticeſſet. ſic pacis auctor. et fundator
quietis appellaberis. ſic te turci aiarū ſuarum
reptorē. et xpiani ſue vite cōſeruatorē vocabūt
Siri. Egipcij. Libici. Arabes. et q̄cumqꝫ ſūt alie
gentes ex̄ xpi caulas. aut hijs auditis tuā viā
ſequenť. aut tuis et xpianis armis paruo ne
gocio domabuntur. Et ſi noluerint in nr̄a lege
te ſocium hr̄e. experienť dn̄m in ſua. nos te iu
uabimꝰ. et oīm eoꝝ aſſiſtente dīna gracia legi
timū principē cōſtituemus. Hec ſūt que tibi cū
baptiſmo p̄mia ꝓmittūtur. Hijs te bonis dīna
pietas procul dubio cumulabit. obſequentem
euāgelio. qꝫ ſi reſpueris cōſilia nr̄a. peribit tan
q̄ꝫ fumꝰ gloria tua. et tu more hoīm reuerſus in
cinerē totus morieris. Xp̄s regnabit ineternū
cui eſt honor et gloria in ſeculoꝝ ſecula Amen

2036896